

KRIKŠČIONIŲ
BENDRIJOS
TIKĖJIMO ŽODIS
DVISAVAITINIS
LAIKRAŠTIS

Išeina du kartus per
mėnesį, šeštadieniais.
Leidžiamas nuo 1997
m. sausio 9 d.

Šiame numeryje:

Aurelija Umbrasienė
Jehonatano
medus.....9 p.

Holger Lahayne
Įvadas į išpažinimus:
„Tyras, gaivus
šimtmečių vėjas“10 p.

C. S. Lewis
Krikščionybė ir
kultūra.....11 p.

Priedo tema: įstatymas ir malonė

Holger Lahayne
„Dievo malonė, o ne
įstatymas“?.....5 p.

Melanie Newton
Malonės įkvėptas
paklusnumas.....5 p.

Ganytojas

Nr. 11 (420) 2014 m. birželio 7 d. Kaina 3,30 Lt

DARIUS ŠIRVYS

Gimę iš vandens ir Dvasios

Šiame gyvenime „po saule“ daugelis dalykų kartoja – saulė sukasi ratu, vėjas keičia kryptį, bet vėl pučia iš ten pat, kur kilo, upės atsinaujina iš dangaus į jas sugrįžtančiu vandeniu. Kartojasi ir žmogaus gyvenimo aplinkybės: *Kas buvo, tas vėl bus; kas padaryta, tas vėl bus daroma. Nieko naujo po saule. Jei yra kas, apie ką būtų galima sakyti: „Žiūrėk, tai nauja!“, tai jau buvo senais laikais prieš mus* (Ekl 1, 9–10). Tačiau istorija nėra uždaras ciklas, veikiau – į priekį judanti spiralė. Yra dalykų, kurie praeina negrįžtamai. Vienas senovės išminčius yra pastebėjęs, kad du kartus į tą pačią upę neįbrisi. Nors upės kran-

tai tie patys, tačiau vanduo teka, keičiasi, atsinaujina. Įbridai dar kartą, o upė jau nebe ta...

Kaip šie pastovumo ir atsinaujinimo dėsniai atspindi krikščioniškame gyvenime? Kaip Šventoji Dvasia padeda atsinaujinti ir sykiu veda remtis tuo, kas „jau buvo“ – tuo, kas dėsninga, stabilu ir beveik nesikeičia? Sėkminės – puiki proga apie tai pasvarstyti.

Gyvojo vandens ir Šventosios Dvasios pažadas

Tolimas planetas žvalgantys mokslininkai pirmiausia ten ieško vandens pėdsakų, nes tai būtina gyvybės atsiradimo ir buvimo sąlyga. Įprasta sakyti,

kad vanduo – gyvybės šaltinis. Dažnai šie žodžiai poetinėje ir religinėje literatūroje naudojami sinonimiškai. Biblijoje, kurioje

aprašomi įvykiai klostosi Artimųjų Rytų kraštuose, vanduo ir gyvybė – tampriai susijusios

Nukelta į 3 p.

MINDAUGAS SAKALAUSKAS

Nesiremk savo supratimu, bet pasitikėk Viešpačiu

Nebijok būsimųjų kentėjimų. Štai velnias įmes kai kuriuos jūsiškius į kalėjimą, kad būtumėte išbandyti. Jūsų laukia dešimtys dienų priespauda. Būk ištikimas iki mirties, ir Aš tau duosiu gyvenimo vainiką (Apr 2, 10).

Kaip daugelis Naujojo Testamento eilučių, taip ir šie Jėzaus žodžiai įvardina, kad pragaro vartai atkakliai kovos prieš bažnyčią. Velnias įvairiais būdais siekia sugniuždyti tikinčiųjų pasitikėjimą Dievu, tikėdamasis, jog išprausti į skausmingų išmėginimų kampą, jie suglebs, sudvejos, pasipiktins, pasiduos, išsigins tikėjimo arba gyvens

prisitaikydami prie stabmeldiškos, nuodėmingos aplinkos.

Smirnos bažnyčios angelui Jėzus sakė: Aš žinau [...] kaip tau piktžodžiauja tie, kurie sakosi esą žydai, bet nėra tokie, o tik šėtono sinagoga (Apr 2, 9). Nors tie žydai priklausė sinagogai, tačiau jau buvo pavaldūs šėtonui ar bent jau smarkiai jo puolami. Šėtonas siekia, kad tokia būtų ir krikščionių bažnyčia – apsigavusi, tik vadintusi bažnyčia, tačiau nevykdytų Kristaus valios. Mūsų tikėjimo priešas nori, kad mes išsižadėtume paprastumo Kristuje, atsitrauktume nuo tyro

Nukelta į 2 p.

Atkelta iš 1 p.

Nesiremk savo supratimu, bet pasitikėk Viešpačiu

ir tiesaus Evangelijos žodžio, nebeneštume savo kryžiaus. Jeigu jam pavyksta šitai pasiekti, tuomet, deja, turime pripažinti, kad save mylime labiau nei Tiesą ir mieliau tarnaujame sau nei Kristui. Sureikšmindami savąjį „aš“, prarandame ištikimybę Kristui, Jo mokslui, nors paradoksalu – kaip tik Dievo žodžio „mokymu“ dažnai pateisiname savo kūniškumą. Taip pradedame imituoti tikėjimą, sekimą Kristumi – dievotumo rūbas pridengia įteisintą savanaudiškumą, kuris pasireiškia žmogiška išmintimi, atsisakant Viešpaties išminties.

Racionalumas vietoj maldingumo

Regis, jog šiais laikais, žmogaus proto klestėjimo amžiuje, ir bažnyčia gundoma perdėti žavėtis proto galiomis, nejučia nuvertinant pamaldumą, artimą bendravimą su Dievu. Protas tampa patikimesniu gyvenimo ir dvasinio tarnavimo ekspertu negu Šventoji Dvasia. Žinoma, neišmintinga supriešinti protą ir Dvasią, nes protas – taip pat Dievo dovana. Esame raginami mylėti Viešpatį ne tik visa širdimi, bet ir visu protu. Vis dėlto svarbu nesureikšminti proto maldingumo sąskaita.

Atrodo, kad vis mažiau pasitikime Dievu, vis rečiau ieškome Jo patarimo ir pagalbos kantriai melsdamiesi, kai atsiduriame gyvenimo kryžkelėse ir slėniuose. Labiau vadovaujamės racionaliais sprendimais, mokslu, patirtimi, savo supratimais, žmonių patarimais, norime eiti trumpesniu, „patikimesniu“ keliu, kur viskas būtų aišku ir apčiuopiama. Pasitikime protu, bet ar prisimename danguje Gyvenantįjį, kiekvieno kūno žemėje kelius stebintįjį, visus įvykius prižiūrintįjį? Ar prašome, ieškome, beldžiamės į duris To, kuriam priklauso visa išmintis, galia ir valia? Ar iš tikrųjų tikime Apvaizda ir nuolankiai Jai atsiduodame maldaudami mus vesti: [...] *teateinie Tavo karalystę, tebūnie Tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje* (Mt 10, 6)? Neabejoju, jog kiekvieno žmogaus gyvenimo kelias unikalūs Dieve, ir aplinkybės susiklosto skirtingai, todėl stereotipiniai racionalūs sprendimai dažnai bus tik „iš bėdos“, iš dalies – tokie, lyg visi viltėtume vieno dydžio drabužį. Nepasakysi, kad neapsirengęs, bet ar jaukiai jausiesi? Vienam jis bus per didelis, o kitam per ma-

Nuotr. G. Tumulio

žas. Kai ieškome Šventosios Dvasios valios, Ji „aprenčia“ tokio dydžio drabužiu, kokio mums reikia, – individualiai ir stebėtinai jautriai mus veda, dažnai nelauktai pakreipia mūsų kelią taip, kad protui belieka gūžčioti pečiais, pripažįstant savo ribotumą. Protas nepajėgus išvengti Dievo žemėlapyje esančių vingių, tačiau jie apreiškiami Jo ieškant.

Pažvelkime, ką pasirinko du dori Judo karaliai, kai juos užklupo sunkios ligos. Karalius Asa, susirgęs sunkia kojų liga, *neieškojo Viešpaties, bet kreipėsi į gydytojus*, ir po dvejų metų mirė (2 Km 16, 12–13). Karalius Ezekijas taip pat susirgo mirtina liga, bet per pranašą išgirdęs Viešpaties žodį apie artėjančią mirtį nusprendė pasitikėti Dievu:

Tada Ezekijas nusigrėžė į sieną ir meldėsi [...] Izaijui dar neperejęs kiemo, Viešpats kalbėjo jam: „Grižk ir sakyk mano tautos vadui Ezekijui: ‘Taip sako Viešpats, tavo tėvo Dovydo Dievas: ‘Aš girdėjau tavo maldą ir mačiau tavo ašaras. Aš tave pagydysiu, ir trečią dieną tu eisi į Viešpaties namus. Aš pridėsiu prie tavo dienų penkiolika metų’ (2 Kar 20, 2. 4–6).

Asa racionaliai išsprendė bėdą, pasiklovė žmonėmis ir... netrukus mirė. Ezekijas ieškojo dieviškos pagalbos, ir Dievui nusprendus jo gyvenimas buvo pratęstas dar penkiolika metų. Dėl Ezekijo maldingumo jo gyvenimo kelias pasisuko tokiu vingiu, kurio racionaliai neįmanoma numatyti. Saliamonas pataria:

Pasitikėk Viešpačiu visa širdimi ir nesiremk savo supratimu. Visuose savo keliuose pripažink Jį, tai Jis nukreips tavo takus. Nebūk išmintingas savo akyse, bijok Viešpaties ir venk pikto; tai bus sveikata tavo kūnui ir atgaiva kaulams (Pat 3, 5–8).

Medicina – Dievo tarnaitė, todėl nereikia jos niekinti, tačiau nevalia ir pervertinti, sudievinėti.

Kaip dažnai matau žmones begaliniu tikėjimu ir viltimi perkančius „suveikusį“ vaistą, o ir mes, tikintieji, sunegalavę pirmiau puolame prie tablečių, lašukų, tepaliukų, o ne ant kelių. Ko pirmiausia griebiamės, tuo ir pasitikime. Kviesčiau pirmiau atsiduoti į Dievo rankas, o medicina, jei būtina ir kiek būtina, – tiesiog pasinaudoti.

Tai tik vienas pavyzdys iš asmeninio gyvenimo, o kur daugybė kitų – tarkim, bendruomenės gyvenimas, tarnystės klausimai? Visur renkamės, darome sprendimus. Tačiau į ką remiamės rinkdamiesi – maldingai ieškome Šventosios Dvasios šviesos ir Žodžio ar puolame „guglinti“, „vikipedinti“, diskutuoti, polemizuoti, cituoti, „protingai“ išvedžioti? Duok, Dieve, kad klysciau, tačiau atrodo, kad malda įvairiuose tikinčiųjų susibūrimuose tampa formaliu minutę kitą trunkančiu reglamentu, tuo tarpu mielai samprotaujame valandomis. Mus lyg lavina užplūdo įvairi informacija, taip pat ir dvasinė. Šiandien žinome ir mokame tai, apie ką prieš šimtmetį (jau nekalbant apie du tūkstantmečius) gyvenęs žmogus net nesapnavo. Tik ar artimiau pažįstame Kristų, brandiname gausnius Dvasios vaisius, išmaniau statome bažnyčią, laimime daugiau sielų dangui? Abejoju. Sakčiau, jog kyla pavojus kaip tik priešingoms tendencijoms pasireikšti. Turbūt ne veltui Raštas perspėja, jog pažinimas išpučia. Jei nebūdime, didėjantis pažinimas ima maitinti savimeilę, it ant mielių iškyla puikybė, kuri iškreipia tikruosius mūsų pasaulėvokos kontūrus. Išplaukus vaizdai, mūsų sprendimai „nepataiko“ į dieviškos valios rėmus, atsiduriame tamsos valdose, nutolstame nuo tiesos, tampame melo įkaitais.

Taigi, vargu ar tik pasitikė-

dami savo protu, kad ir labai intelektualiu, o apleidę maldingumą, pasieksime tai. Rodos, kad menkai suvokiame, kokia svarbi malda, o gal net nebetikime jos veiksmingumu. Be maldos tikėtis vaisingo dvasinio gyvenimo yra tas pats, kas eiti į kovą be ginklo, arti lauką be plūgo, laikyti arklį be šieno. „Siela be maldos – tai siela be Kristaus,“ – sakė Čarlzas Sperdženas. Melsdamiesi „prisijungiamo“ prie dieviškos „duomenų bazės“, iš kurios semiamės Kristaus meilės, išminties, jėgos resursų. O be Kristaus juk nieko negalėsime nuveikti (Jn 15, 5). Net Jėzus, Dievo Sūnus, žemėje gyveno itin maldingai.

Besimeldžiantis Jėzus

Rašto tyrinėtojai Evangeliją pagal Luką vadina besimeldžiančio Jėzaus Evangelija. Jėzus pats dažnai meldžiasi ir daug moko apie maldą mokinius.

Jėzus pakrikštytas meldėsi (Lk 3, 21). *Dienai išaušus, Jis išėjęs pasitraukė į negyvenamą vietą [melstis – Mk 1, 35] (Lk 4, 42). O Jis pasitraukdavo į dykvietes melstis* (Lk 5, 16). *Tomis dienomis Jis užkopė į kalną melstis ir ten praleido visą naktį, melsdamasis Dievui* (Lk 6, 12). *Kartą, kai Jis nuošaliai meldėsi[...] (Lk 9, 18). Jis pasiėmė Petrą, Joną bei Jokubą ir užkopė į kalną melstis* (Lk 9, 28). *Kartą Jėzus vienoje vietoje meldėsi* (Lk 11, 1). *Bet Aš meldžiau už tave* (Lk 22, 32). *Ir Jis atsitolino nuo jų maždaug per akmenų metimą ir atsiklaupęs ėmė melstis* (Lk 22, 41).

Tik Luko tekste aprašyti pasakojimai, kaip nakčia dėl įkyrumo žmogus gavo duonos ligos ties ar kaip dėl našlės atkaklumo buvo apginta jos byla. Šiais pavyzdžiais Jėzus moko ir ragina mus ištvermingai melstis: *Jėzus pasakė jiems palyginimą, kaip reikia visuomet melstis ir neprarasti ryžto* (Lk 18, 1).

Kodėl Jėzus sąmoningai ieškodavo progų atsidėti maldai, net aukodamas savo poilsį? Jam tai buvo gyvybiškai svarbus visokeriopos tvirtybės šaltinis, poreikis pabūti su Tėvu. Jėzus išgyveno žmogišką silpnumą; žinojo, kad atėjo vykdyti ne savo valios, bet Tėvo; suprato, jog tam reikalingas igalvinimas iš aukšto; tarnavo ne sau, bet žmonėms. Todėl Jam reikėjo asmeninio sustiprinimo, Tėvo valios aiškumo, Dvasios išminties ir jėgos skelbti ženklų ir stebuklų palydimą žodį, palaikyti bendrąjį ryšį, užtarti klausytojus. Jėzus puikiai suvokė, jog skelbdamas Dievo karalystę Jis susiremia su dvasiniu tamsos pasauliu, kurio neveiks racionalumas. Būtina dvasinė amunicija, kad galėtum įsiveržti į galiūno namus, jį surišti ir apiplėšti, o ja apsiginkluojama būtent maldoje. Vaizdžiai kal-

bant, atrodo, kad melsdamasis Jėzus tarsi pasipildydavo išsproginto parako atsargas, kad ir toliau efektyviai tarnautų Dievui ir žmonėms bei griautų velnio darbus.

Nesunku išvengti Jėzaus maldų poveikį: kai Jis meldžiasi ant kalno, Jį sustiprina Tėvo ištarti žodžiai bei pasirodę Mozė su Eliju, o Getsemanėje – angelas. Kartą, kai mokiniai kvietė Jėzų eiti pas Jo laukiančius žmones, kuriems Jis ką tik buvo patarnavęs, Jis, nuo ankstauro ryto meldėsis, žinojo, jog reikia eiti pamokslauti ir į gretimus miestelius (Mk 1, 32–39). Didžiąją nakties dalį praleidęs maldoje, Jėzus vandeniui ateina pas mokinius, Jam įlipus į valtį nurimsta vėjas, o išsilaipinus krante visi Jį palietę tos vietos ligoniai pasveiksta (Mt 14, 23–36). Jėzus pasitraukdavo į dykvietes melstis, ir todėl [...] *ten buvo Viešpaties jėga, kad gydytų žmones* (Lk 5, 16–17). Visą naktį meldėsis Dievui, ryte Jis jau žino, kuriuos iš mokinių išsirinkti apaštalais, moko žmones, išlaisvina juos nuo netyrųjų dvasių, gydo: [...] *iš Jo ėjo jėga ir visus gydė* (Lk 6, 12–20).

Ironizuojau, bet Jėzaus nė kartos nesutinkame bibliotekoje, tačiau labai dažnai – vienuose besimeldžiant. Nei gyvenime, nei tarnavime Jėzus nesiklovė savimi (nors galėjo), tuo labiau žmogišku racionalumu, bet pasitikėjo Tėvu ir buvo jautrus Šventajai Dvasiai. To mokykimės ir mes.

Jie ištvermingai laikėsi maldų

Ne tik Jėzus, bet ir pirmieji Jo sekėjai aiškiai suvokė savo priklausomybę nuo dangaus, todėl, „neišradinėjo dviračio“, bet noriai ir kantriai ieškojo Aukščiausiojo valios. Tuoju po to, kai apaštalų akyse Jėzus pakyla į dangų, šie sugrįžę į Jeruzalę, ištvermingai ir vieningai atsideda maldai ir prašymui (Apd 1, 14). Meldžiasi ir ieško Dievo valios, kad nuspręstų, kurį – Juozapą ar Motiejų – derėtų priskaičiuoti prie Dvylikos (Apd 1, 24). Drauge su naujatikiais ištvermingai laikosi maldų (Apd 2, 42). Sulaukę draudimo skelbti Jėzų, vieningai pakelia balsus į Dievą (Apd 4, 23–24). Apaštalai supranta atsidėjimo maldai svarbą (Apd 6, 4). Kai Erodas suima Petrą, bažnyčia nepaliaujamai meldžiasi, net visą naktį (Apd 12, 5. 12). Kai Antiochijos bažnyčios pranašai ir mokytojai ieškojo Viešpaties pasninkaudami bei melsdamiesi, Šventoji Dvasia pašaukė Barnabą su Sauliumi sveturiuoti Evangeliją, ir juos bendruomenė išleido kelionėn, palydėdama pasninku ir malda (Apd 13, 1–4). Aprašant misijų keliones Apaštalų darbų knygoje, pažymiama, kad maldos Dievui ir toliau netyla.

Galėčiau tęsti tokią apžvalgą,

tačiau tik paminėsiu keletą apaštalo Pauliaus asmeninių išpažinimų apie maldą bei raginimų tikintiesiems melstis:

Dieną ir naktį be saiko meldžiamės, kad išvystume jūsų veidus... (1 Tes 3, 10); Todėl mes nuolat meldžiamės už jus... (2 Tes 1, 11); Jus sveikina jėsiškis Epafras, Kristaus tarnas, kuris visada grumiasi už jus maldose... (Kol 4, 12); ...nepaliaujamai melskitės (Rom 12, 12); ...be paliovos melskitės! [...] Broliai, melskitės už mus! (1Tes 5, 17. 25) ...visada meldsamiesi Dvasioje visokeriopomis maldomis ir prašymu. Ištvėrimingai būdėkite, malda užtardami visus šventuosius (Ef 6, 18); Niekuo nesirūpinkite, bet visuose reikaluose malda ir prašymu su padėka jūsų troškimai tesidaro žinomi Dievui (Fil 4, 6); Taigi visų pirma prašau atlikti prašymus, maldas, užtarius ir dėkojimus už visus žmones... (1 Tim 2, 1).

Jei norėsime sekti mūsų Viešpaties ir ankstyvos bažnyčios pėdomis, regis, jog ne vienam iš mūsų teks atgaivinti ištvermingą tiek asmeninę, tiek bendruomeninę maldą. Neapsigaukime, žmogiškai išminčiai neduota perprasti ir įgyvendinti gyvenimo tikėjimu. Tai tik Dievo Dvasios prerogatyva, kurią Tėvas duoda ištvermingai prašantiems, kantriai ieškantiems ir atkakliai beldžiantiems (Lk 11, 9–13). Tepadrasina mus pastoriaus Č. Sperdženo žodžiai iš jo pamokslo „Belskite!“:

„Jei tik man pasakyta belsti, tai nors ir esu neišmanėlis ir nežinau, kaip atverti duris, vis dėlto belstis moku. Bet kuris neišsilavinęs žmogus sugeba pabelsti į duris, jei tik tiek reikia. Ar yra tarp jūsų tokių, kurie nemoka parinkti žodžių maldai? Niekio baisaus, bičiuliai, – nebūtina būti oratoriumi, kad pasibelstumei į duris. Galbūt kažkas iš jūsų tars: „Aš nemokytas“. Niekio tokių – jūs galite belsti, net jei jūs ne filosofas. Nebylys gali belsti į duris. Aklas gali belsti. Žmogus paralyžuota ranka gali belsti. [...] Būdas, kuriuo atsiveria vartai į dangų, ištabiausiai supaprastintas tiems, kurie nusižeminę paveda save Šventosios Dvasios vedimui ir tikėdami prašo, ieško ir beldžia. Dievas nesumanė išgelbėjimo, kurį suprastų tik mokytis, neparuošė Evangelijos, kuriai išaiškinti prireiktų pusės tuzino knygų tomų, – ne, ji skirta nemokytiesiems, prastuoliams, mirštantiesiems, kaip ir visiems kitiems, todėl ji turėtų būti paprasta kaip beldimas į duris. Tokia ji ir yra. Tikėkite ir gyvenkite. Ieškokite Dievo visa savo širdimi ir siela, visa savo jėga, ieškokite Jėzuje Kristuje, ir Jo malonės durys jums būtinai atsivers.“

Atkelta iš 1 p.

Gimę iš vandens ir Dvasios

savokos. Šventajame Rašte yra „daug vandens“, nes tai gyvenimo knyga. Vanduo „pasirodo“ jau pirmame skyriuje, „pradedate tekėti“ antrajame ir „plukdo“ bei „gaivina“ skaitytoją iki paskutinio. Atidesnis pastebės, kad Senąjį ir Naująjį Testamentus jungia simbolinė vandens tema. Senajame Testamente vanduo teikia ritualinį šventumą kunigams (Kun 13–17 ir 19 skyriai), apvalo Senojo Testamento tautą (Hbr 9, 19; Ps 51, 2.7) ir galiausiai tampa dvasinio ir širdies atnaujinimo pažadu:

Aš apšlakstysiu jus švari vandeniu, ir jūs tapsite švarūs. Nuo jūsų netyrumo ir nuo jūsų stabų apvalysiu jus. Aš duosiu jums naują širdį ir įdėsiu jums naują dvasią. Aš išimsiu akmeninę širdį iš jūsų kūno ir duosiu kūno širdį. Aš įdėsiu į jus savo dvasią ir padarysiu, kad vaikšiotumėte pagal mano nuostatus ir vykdytumėte mano sprendimus (Ez 36, 25–27).

Šventoji Dvasia išsilieja konkrečioje geografinėje vietoje ir yra Dievo darbo, vykusio praeityje, tęsinys.

Naujajame Testamente Jėzus ne tik praplečia šią metaforą, bet ir ją išpildo – simbolis virsta tikrove. Viešpats stebisi, kad Nikodemas nesupranta naujo gimimo „iš vandens ir Dvasios“ (Jn 3, 5–10), nors apie tai aiškiai kalba pranašai. Abi šios sąvokos vartojamos kartu ir reiškia tą patį – pažadėtoji Šventoji Dvasia jau arti:

Paskutinę, didžiausią šventės dieną Jėzus stovėjo ir šaukė: „Kas trokšta, teateinie pas mane ir tegeria! Kas mane tik, kaip Raštas sako, iš jo vidaus plūs gyvojo vandens upės.“ Jis kalbėjo apie Dvasią, kurią turės gauti Jį įtikėjusieji. Mat Šventoji Dvasia dar nebuvo nužengusi, nes Jėzus dar nebuvo pašlovintas (Jn 7, 37–39). Jėzaus mirtį ir prisikėlimą iš mirusiųjų vainikuoja Sekminės – ilgai laukto Šventosios Dvasios pažado išpildymas Jo tautai. Gyvenimas pasirodė, Dvasios artumas ir ramybė užliejo širdį. Tai atgimimo ir atsinaujinimo stebuklas.

Atsinaujinanti bažnyčia

Sekminės – ne tik Šventosios Dvasios atėjimo, bet Naujojo Testamento bažnyčios gimtadienis. Bažnyčia gimsta, lydimas

garsaus ir veržlaus Dvasios išsiliejimo. Galinga srovė, išsiliejusi Jeruzalėje, teka iki pat žemės pakraščiu, plukdydama atgailą, tikėjimą ir naują gyvenimą. Vaizdžiai kalbant, krikščionybė – tai savo kelyje nedorybę sluojančis potvynis, iš naujo formuojantis žemės kraštovaizdį, įrežiantis naujas upių vagas, suformuojantis jų slėnius ir intakų išraižytus baseinus. Šventosios Dvasios įkvėptas tikėjimas, tikra krikščionybė nepalieka abejingais nė vieno, ji keičia, atnauja gyvenimą.

Nors krikščionybės istorija ir mūsų pačių patirtis liudija, kad ne visuomet slėniai būna patvinę gyvuoju vandeniu, ne visada upių vagos gausios Dievo malonės, tikėjimas gyvas ir veržlus. Kad ir į kokį krikščionybės laikotarpį pažvelgtumėme, pastebėsime, jog potvynius keičia atoslūgiai ir atvirkščiai. Kartais vandens lygis nuslūgsta iki kritinės žymos, dvasios upė nuostoja savo galios ir subyra į drumzlinas senvages. Tada apie praeities šlovę liudija tik anuomet galingos srovės suformuoti krantai, platūs slėniai ir upės terasos. Kaip upei reikia vandens, taip bažnyčiai – gyvybę teikiančio Šventosios Dvasios judėjimo. Dar II amžiuje krikščionių bažnyčią žadino montanistų sąjūdis. Montanas, šio judėjimo pradininkas, priešinosi vis labiau bažnyčioje įsigalinčiam formalizmui ir episkopaliniam autoritarizmui, pabrėžė Šventosios Dvasios vaidmenį. Ir nors vėliau montanizmas buvo pasmerktas kaip eretizija, pasak bažnyčios istorikų, tai tapo išpėjimu prieš formalizmą ir Šventosios Dvasios nuvertinimą bažnyčioje. Pasirodo, negalima ignoruoti emocinės žmogaus prigimties ir širdies poreikio bendrauti su Dievu asmeniškai ir matyti Jį veikiant savo gyvenime. Daugiau ar mažiau panašūs motyvai vėlesniais amžiais pagimdė dykumos tėvų ir monasticizmo judėjimą, taip pat mistikų tradiciją viduramžiais.

Reformacija – vienas ryškiausių atsinaujinimų bažnyčios istorijoje. Ji gražino bažnyčią prie Šventojo Rašto, asmenišką tikėjimą Viešpačiu ir atgaivino mokymą apie Dievo malonę. Tai iš naujo atvėrė duris Šventajai Dvasiai į daugelį žmogaus ir visuomenės gyvenimo sričių, paskatino jos vystymąsi. Reformatų teologai laikėsi nuostatos, kad pati bažnyčia turi nuolat tirti savo doktriną ir gyvenimą, nuolat keistis, reformuotis: *Ecclesia*

semper reformanda est – bažnyčia yra savyje atsinaujinanti. Po beveik šimtmetį trukusių politinių ir teologinių reformų bei religinių karų su Romos katalikų bažnyčia, protestantiška doktrina buvo išgryninta ir įtvirtinta. Tačiau evangelikų liuteronų ir reformatų bažnyčias palaipsniui apėmė dvasinio sąstingio laikotarpis. Pagrindinėms protestantiškoms konfesijoms iškilo atsinaujinimo poreikis.

XVII a. antroje pusėje prasižieda, o XVIII a. pradžioje ir Mažąją Lietuvą pasiekia pietistų judėjimas, palikęs ryškų pėdsaką ir visos Lietuvos kultūriniame gyvenime. Ne vienas Kristijono Donelaičio gyvenimo ir jo kūrybos tyrinėtojas mano, kad šiam evangelikų dvasininkui ir lietuvių literatūros klasikui buvo artimi pietizmo idealai. Pietizmas (lot. *pietas* – „pamaldumas“, „dievobaimingumas“) pabrėžė širdies atsivertimo ir pasitikėjimo Dievu svarbą, bendrystę su Šventąja Dvasia, bendruomeniškumą (namų susirinkimai) bei praktinio krikščioniško gyvenimo svarbą. Pietistai ypatingą dėmesį skyrė Šventojo Rašto skaitymui, iš kurio sėmėsi įkvėpimo dievotam gyvenimui. Philipas Jakobas Speneris, vienas šio sąjūdžio pradininkų, tvirtino, jog tikėjimas yra asmenišką pasitikėjimą Dievu, o ne tik tam tikrų tiesų žinojimas, ir mokė vengti ginčų religiniais klausimais. Jo požiūriu, dievotumas dvasininkui yra ne mažiau svarbus nei teologinis išsilavinimas. Mažąjoje Lietuvoje pietistai dar buvo vadinami „surinkimininkais“, o dėl savo jausmingumo kartais pravardžiuojami „jutimininkais“. Nors ir kritikuojami kai kurių ortodoksiškai nusiteikusių dvasininkų, pietistai niekada neskaldė bažnyčios, bet priešingai – padėjo jai atsinaujinti ir dvasiškai ugdė parapijiečius. Šis daugiau nei du amžius gyvavęs evangelikų sąjūdis, mano nuomone, galėtų būti geru pavyzdžiu šių dienų protestantiškoms bendruomenėms (taip pat ir Tikėjimo žodžio), neretai pernelyg stipriai akcentuojančioms savo išskirtinumą, dovanas, pasiekimus, bet vis dar stokojančioms pietistiško nuolankumo ir Šventojoje Dvasioje subrandintų dievotumo vaisių.

Ieškokime senovinių takų

Laiko tėkmė negailėstingai nusineša praeities pabudimų šlovę: daugiau nebeišgirsime Mažosios Lietuvos lietuvininkų

ar Biržų krašto tarme sakytojų kaimo pirkiose išguldytų pamokslų, nebepajusime anų laikų evangeliškų giesmių linksmosto ir gaudulio. Į tą pačią upę antrą kartą nebeižbrisi, bet vis dėlto – *Kas buvo, tas vėl bus; kas padaryta, tas vėl bus daroma. Niekas naujo po saule* (Ekl 1, 9). Nors ir kiek vandens būtų nutekę, takai jau praminti. Naivu būtų tikėtis, jog net labai stiprus Dvasios lietus galėtų pakeisti mūsų akimis žvelgiant, sėkmingai ar nesėkmingai susiformavusį Lietuvos konfesinį kraštovaizdį. Upių slėniai, jų baseinai, iš kur jos surenka vandenį bei vanden-skyros kalnagūbriai suformuoti, kol mūsų dar nebuvo, todėl vienaip ar kitaip teks rinktis, kuria vaga plukdyti savo vandenį.

Šventoji Dvasia išsilieja konkrečioje geografinėje vietoje ir yra Dievo darbo, vykusio praeityje, tęsinys. Todėl neturėtume ignoruoti susiklosčiusios istorinės-kultūrinės bei konfesinės sanklodos, patinka ji mums ar ne. Viskas, kas ateina iš dangaus į žmogaus ir bažnyčios gyvenimą, kažkur „teka“ – gravitacijos dėsnis padaro savo darbą, o Dvasios pagimdytas judėjimas ieško ir turi surasti savo vagą. Todėl sakoma: *Eikite į kelius ir ieškokite senovinių takų; suradę gerą kelią, juo eikite. Taip rasite atilsį savo sieloms* (Jer 6, 16).

Jėzaus žodžiai apie tekančią upę iš Jo vardą tikinčiųjų vidaus skatina susimąstyti, kokia vaga kaip Šventosios Dvasios pagimdytas judėjimas toliau tekėsime, kokius slėnius drėkinsime ir į kokius krantus atsiremsime. Slėnis ir vaga yra mūsų evangeliška tapatybė ir jos istorinis kontekstas Lietuvoje, slėnių terasos, kuriose įsikuria ištisi miestai ir gyventojai – mūsų santykis su kultūra, krantai – mus saugančios mokymo ribos, kurias turime žinoti ir suprasti. Paviršutiniškumas nėra mūsų sąjungininkas, bet yda. Teisinga yra tai, kas suvokta.

Pranašui Ezekieliiui Dievo angelas parodė Šventyklą, iš kurios durų slenksčio nuo aukuro tekejo vandens versmė. Einant toliau, vandens vis daugėjo – iki kelių, juosmens, kol galiausiai teko plaukti. Upės krantuose augo daug medžių su geraisiais vaisiais ir gydančiais lapais. Kur vanduo įtekėdavo, ten sūrus vanduo tapdavo gėlas ir buvo gausu žuvies. Tik balose ir pelkėse vanduo nepasikeisdavo ir liko sūrus (plg. Ez 47, 1–12). Būkime kupini Šventosios Dvasios – palaimintų Sekminių!

REFLEKSIJOS

RAMŪNAS JUKNA

Kodėl?

Kai Jėzus baigė tas kalbas, minios stebėjosi jo mokslu (Mato 7, 28).

Skaitant Evangelijas į akis krenta neginčytinas faktas, jog, Viešpačiui Jėzui Kristui atvėrus lūpas ir pradėjus mokytį, žmonės plūste plūsdavo Jo pasiklausyti. Atrodytų, visiškai nesvarbu, kokiai socialinei grupei priklausė klausytojai, jie tiesiog veržėsi prie Viešpaties, kad išgirstų Jo mokymą. Evangelijose matome prie Kristaus besiveržiančias minias: religinguosius fariziejus, skeptiškuosius sadukiejus, neaišku kokiais tikslais besiantinančius erodininkus, pagonis, muitininkus, nusidėjėlius, ligonius, vaikus.

Jėzui baigus kalbėti, minios stebėdavosi Jo mokymu. Atkreipkime dėmesį į tai, jog, kai Jėzus pradėjo dėstyti savo Kalno pamokslą, prie Jo prisitartinę tik mokiniai, o ne minios. Jos prisijungė bekalbant. Tad Jėzus turėjo neįtikėtiną iškaltos patrauklumą. Deja, šito šiandieninė bažnyčia stokoja.

Galime sakyti, kad skirtingi motyvai minias traukė prie Jėzaus, galime teisintis, kad tuomet nebuvo televizoriaus ir žmonėms reikėjo kokių nors reginių, pasiteisinimų galime ieškoti paviršutiniškoje vartotojiškoje sąmonėje ar evangelikams nepalankioje mus supančioje kultūroje ir t.t. Paaiškinimų ir pateisinimų galime ieškoti į valias.

Tačiau netgi ir bažnyčioje esantys pasišventę tikintieji (reikia stebėtis bažnyčios pasišventimu Kristui bei kantrybe, pakenčiant nuobodžius mūsų pamokslus) mūsų pamokslus sutinka be entuziazmo. Žmonės išvargę nuo ilgų ir nuobodžių „pamokslavimų“, sudėtingų terminų ar nerišlių postringavimų. Jei Naujajame Testamente surandame tik vieną precedentą, kuomet, atėjęs pasiklausyti didžiojo pagonių apaštalo, jaunuolis, vidurnaktiui praslinkus, užsnūdo ir iškrito pro langą, tai šiandien reikia dėkoti Dievui, kad mūsų bažnyčios yra be langų arba jie pamaldų metu tvirtai uždaryti.

O jei bažnyčioje ir atsiranda

viena kita iškaltos žvaigždė, bažnyčios reformatorius, paprastai ji šviečia neilgai ir jo šlovė subliūkšta, išsisėmus charizmai ar nesugebėjus išspręsti moralinių dilemų. Žvaigždė pasirodo esanti meteoritu...

Tad kodėl žmonės veržėsi prie Kristaus? Ką tokio ypatingo Jis turėjo, kad taip traukė žmones prie savęs? Ir ką tokio ypatingo turime mes, kad taip efektingai atstumiami žmonės nuo savęs ir nuo Evangelijos?

Atsakymą rasti labai sunku. Vienu atveju norisi teisintis... Kitu atveju, norisi dar

griežčiau rašyti ir „kloti kortas ant stalo...“ Tačiau besvarstydamas priėjau dvi išvadas. Pirmoji yra ta, kad Kristus mylėjo. Mylėjo taip, kaip niekas kitas nemylėjo per visą žmonijos istoriją ir nemylės ateityje. Jo meilė ir iš jos kylantis gebėjimas bendrauti su rafinuotais fariziejais ir čia pat – su elgetaujančiais žmonėmis ar į visuomenės dugną nuslydusiomis sielomis negali nestebinti Naujojo Testamento skaitytojo. Mūsų gi meilė yra tarytum blyškūs, vos išžiūrėti ir rusenantys žibintai ir negali lygintis su Viešpaties

meilės, tarytum saulės, šviesa. O juk žmonės jaučia, širdies receptoriais tiria, ar skelbiantysis ir kalbantysis myli.

Antrasis apmąstymas ky-la iš teologinio svarstymo, kristologinio krikščionybės centro. Bažnyčioje, kaip regimoje dangaus karalystės ambasadoje, tėra ir tegali būti viena žvaigždė ir vienas centras – Kristus. Niekas negali spindėti kaip Jis, šviesti kaip Jis ar savo asmenybe lygintis su ta šlove, kuria Dievas apdovanojo vienatinį Sūnų. Tad mums, pamokslaujančioms, belieka nusižeminti Dievo akivaizdoje ir pripažinti, jog viso labo tesame kuklūs Kristaus tarnai, nereikšmingi Jo namų pagalbinkai, kuriems duota dirbti, vargti ir užkuliuose atlikti mažas mums patikėtas užduotis. Mums belieka stebėtis ir džiaugtis, kad taip ribotai tarnaujant ir prisidedant prie Dievo karalystės darbo, atsiranda Viešpaties pažadintų brolių ir seserų, kurie apsisprendžia pasirinkti piligrimo – Kristaus mokinio kelią.

NAUJIENOS

Vilniaus krikščionių mokyklos konferencija „Tyrinėju Dievo sukurtą pasaulį“

Jau trečius metus Vilniaus krikščionių mokyklos mokiniai po vieną, poromis ar grupėmis rengia referatus, atlieka tyrimus, kūrybinius-projektinius darbus. Šiais metais mokiniai darbus galėjo rengti net šešis mėnesius. Gegužės 15 dieną geriausi darbai buvo pristatyti tarpdisciplininėje konferencijoje „Tyrinėju Dievo sukurtą pasaulį“. Savo darbus pristatė:

Kornelija Markevičiūtė, Aukšė Spraičiūtė – „Sielos išganymas: išrinkimas ar pasirinkimas?“ (Darbo vadovas – teologijos mokytojas Darius Širvytis);

Džiugas Širvytis – „Vincas Mykoliaičio-Putino ciklo „Į būtį neramiai“ interpretacija“ (Darbo vadovė – lietuvių kalbos mokytoja Rūta Bagdonienė);

Elžbieta Kuktelionytė – „Gėrio ir blogio kova Vijamo Šekspyro kūriniuose „Karalius Lyras“ ir „Romeo ir Džuljeta“ (Darbo vadovė – anglų kalbos mokytoja Dalia Gaidelienė);

Morta Širvytė – „Krikščionybė C. S. Lewiso pasakų knygų serijoje „Narnijos kronikos“ (Darbo vadovas – teologijos mokytojas Tomas Dičius);

Simona Karosaitė, Agnė Statulevičiūtė – „Dieviškumo klausimas Igno Šeiniiaus romane „Kuprelis“ (Darbo vadovė – lietuvių kalbos mokytoja Rūta Bagdonienė).

Pristatomus darbus vertino komisija: mokyklos direktorius Valdas Statulevičius, direktoriaus pavaduota Jolanta Genytė, lietuvių kalbos mokytoja Sonata Žukauskienė, anglų kalbos mokytoja Rasuolė Baleišaitė-Sabakonienė, istorijos mokytoja Jolanta Janutienė ir laikraščio „Ganytojas“ re-

daktorius Valdas Bačkulis.

Visi darbai buvo įdomūs ir naudingi, tačiau komisija išrinko du geriausiai parengtus darbus: 10 klasės mokinio Džiugo Širvio ir 8 klasės mokinės Elžbietos Kuktelionytės. Visi, dalyvavę šioje konferencijoje, buvo apdovanoti gausiais plovimais, padėkos raštais ir prizais.

Tikime, kad akademinis mokinių ugdymas neša naudingus vaisius kiekvienam, prisidedančiam prie šio darbo.

www.kmok.lt

Savo darbą pristato Elžbieta Kuktelionytė

Užsiprenumeruokite Ganytoją 2014-tiems metams

Ganytojo prenumerata priimama visuose Lietuvos pašto skyriuose, Vilniaus, Kauno ir Šiaulių bažnyčių knygynuose bei internetu: btz.lt/prenumerata

Prenumeratos kaina:

1 mėn. – 6,12 Lt

3 mėn. – 18,36 Lt

6 mėn. – 36,72 Lt

HOLGER LAHAYNE

„Dievo malonė, o ne įstatymas“?

„Galingiausia idėja, atėjusi į pasaulį per kelis pastaruosius tūkstantmečius – malonės idėja – yra priežastis, dėl kurios aš panorau būti krikščionimi,“ – savo tikėjimo neslepia grupės „U2“ galva Bono. Pratešdamas Pauliaus, Augustino ir Liuterio tradiciją, ir jis Dievo malonę tvirtina esant didžiausia krikščionybės idėja. Dėl to nestebina, kad P. Yancey'io knyga „What's So Amazing About Grace?“ (*Kuo ypatinga malonė?*) yra mėgstamiausia šio airių dainininko knyga, noriai jo dovanojama kitoms roko žvaigždėms. Per 2009-ųjų koncertų turą „360° Tour“ kiekvieno pasirodymo metu Bono vis padainuodavo Džono Niutono žymiosios giesmės „Amazing grace“ (Nuostabi malonė) pirmą posmą – jis, kaip ir Niutonas, žino, kas tai per žodžiai, nes patys patyrė apdainuojamą malonę: „Skęščiau didžiulėse problemose, jei aukščiausiu teisėju man būtų karma. Tupėčiau įklimpęs mėsle iki pat ausų. Čia ne savo klaidas dangstyti noriu, o daug labiau – laikytis malonės. Laikytis tvirtai tiesos, kad Jėzus mano nuodėmes ant kryžiaus atpirko.“

Kai Bono gieda giesmę apie nuostabią Dievo malonę, klausytojai, tikriausiai net užkietę netikintieji, neužsigauna. Atvirkščiai. Malonė neturi įvaizdžio problemos. Malonės išpažinimas niekaip neprovokuoja. <...>

Su Dievo įstatymu visai kitaip. Šiais laikais jo įvaizdis smarkiai kritęs net ir tarp pačių krikščionių. Vis labiau vengiama pamatyti jame bent ką

pozityvaus, vien akcentuojant jį kaip valdžios ir kontrolės įrankį – įstatymas be jokios atodairios priešinamas su meile, laisve ir santykiu su Dievu. Romane „Trobelė“ į Mako ir Dievo bendrystę taip pat „isibrauna įstatymas“; todėl kyla būtinybė „pereiti iš įstatymo į malonę“. <...>

Krikščioniško gyvenimo kontekste įstatymas turi ne patį geriausią vardą, kartais net atvirai atmetamas arba stumiamas į šoną. Tačiau ar tokia pozicija teisinga? Kokie ryšiai tarp malonės, Evangelijos, meilės ir įstatymo? Ir kaip dėl įstatymiškumo, apie kurį kalbama vis dažniau?

Malonė ir įstatymas

Pradžioje keli apibrėžimai: Dievo malonė yra Jo suvereniai rodomas palankumas, ir būtent tiems, kurie visai jo nenusipelnė. Dievo įstatymas yra Jo apreikštoji moralinė valia; įstatymo santrauka – visi į Dekalogą sudėti įsakymai. Malonė yra dovana ir vienintelis kelias į išganymą. Įstatymas irgi yra dovana, tik jis nėra kelias į išganymą. Ef 2, 8–9 Paulius rašo: *Jūs juk esate išgelbėti malone per tikėjimą ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana, ir ne darbais, kad kas nors nesi-girtų* (žr. ir Rom 3, 24; 4, 4–5; 11, 6). Apaštalas priešpastato malonę ir darbus – būtent tai yra didžioji antitezė išganymo atžvilgiu, kaip pasakyta: *įstatymo darbais Jo akivaizdoje nebus nuteisintas nė vienas žmogus* (Rom 3, 20). *Žmogus nuteisinamas ne įstatymo darbais, o tik tikėjimu į Jėzų Kristų* (Gal 2, 16).

Išganymas ateina vien iš

malonės – tai yra krikščioniškojo tikėjimo šerdis, prie kurios grįžo reformatoriai, prie kurios ateina kiekvienas, kuris priima tikėjimą. Kalvinas perspėjo, kad „nė mažiausia nuteisinimo dalelė nebūtų priskiriama įstatymo darbams, kitaip bus paniekintas Kristus ir Jo malonė“. Augsburgio tikėjimo išpažinimo (1530 m.) IV straipsnis „Apie nuteisinimą“ taip pat sako, kad „žmonės negali nuteisinti savęs Dievo akyse savo jėgomis, nuopelnais ar darbais, bet nuteisinami dovana dėl Kristaus per tikėjimą, tikėdami malonės ir atleidimo susilaukia dėl Kristaus, už mūsų nuodėmes atmokėjusio savo mirtimi...“

Tad matome, kad egzistuoja didysis kontrastas tarp išgelbėjimo *per malonę* ir bandymo išsigelbėti *įstatymo darbais*. Paulius Laiške galatams siekia pabrėžti, kad įstatymas joku būdu nebūtų naudojamas galimybėje įgyti išganymą. Liuteris „Heidelbergo disputo tezėse“ (1518 m.) rašo: „Dievo įstatymas, išganingiausiasis gyvenimo mokymas, negali žmogaus nuvesti į teisumą...“ Ir toliau priduria: „Įstatymas sako „Daryk tai!“, ir jis neįvykdomas. Malonė sako: „Tikėk tuo!“ ir viskas jau įvykdyta.“

Dėl to reformatų teologas B. B. Warfieldas (1851–1921 m.) knygoje „The Plan of Salvation“ (*Išgelbėjimo planas*) aprašo, kad iš esmės egzistuoja tik dvi religijos, iš kurių viena yra pasitikėjimo Dievo malone religija, nes „išgelbėjimas – iš mūsų Dievo“ (Apr 7, 10), o ne iš mūsų; o kita – savęs išgelbėjimo religija, besikliau-

janti darbais: „Prieštara tarp šių sistemų yra visiškai abso-liuti. Vienoje iš jų viskas nurašyta žmogui, kitoje – Dievui. Jose ietis mirtinai kovai kryžiuoja dvi religijos, tiksliau tariant, dvi vienintelės religijos: tikėjimo religija ir darbų religija; religija, kurioje „aš“ yra savimi nusivylęs ir visas viltis deda į Dievą išgelbėtoją, ir religija, kurioje „aš“ yra visiško pasitikėjimo objektas; religija, kuri persmelkta grynų priklausymu nuo Dievo, ir religija, kuri yra tik pseudoreliginis moralizmas.“

Tačiau problema ta, kad po nuopuolio „darbų religija“, galima sakyti, yra ir žmogaus prigimtine dvasinė būseną. Iš prigimties žmogus ne tiki, o piktnaudžiauja Dievo įstatymu, dėl ko teologas T. K. Johnsonas kalba apie „standartinę neteisingą Dievo įstatymo interpretaciją“. Šios interpretacijos esmę jis apibūdina šitaip: „Mes naudojame Dievo įstatymą Jo malonei laimėti; tikimės, kad už paklusimą įstatymui Dievas mus priims.“ („Iškalta akmenyje: Dešimt Dievo įsakymų šiandienai“, I–II, <http://www.prizme.lt>). Kadangi esame ir liksime nusidėjėliai, mes nuolatos siekiame veikti, įsiteikti įstatymui, dirbti ir savo darbais pasikliauti. Dėl to ši „standartinė interpretacija“ „nuolatos pastebima ne tik nekrikščioniškose religijose, bet ir tarp krikščionių, netgi krikščionių širdyse“.

Malonė yra absoliučiai priešinga tokiam mūsų *piktnaudžiavimui* įstatymu, tačiau nepriešinga pačiam įstatymui. Kitaip ir negali būti. Sakėme, kad įstatymas, kaip ir malonė, yra Dievo dovana, lygiai taip pat kaip malonė atspindi Die-

vą, turi beveik visas Dievo savybes. Ps 19, 8 byloja: *VIEŠPATIES Įstatymas tobulas*. Tačiau mes netobuli ir dažnai naudojame įstatymą Dievo nenumatytiems tikslams.

Bet kaip tada suprasti, pvz., Kun 18, 5, kur sakoma, kad vykdydamas įsakymus, žmogus *bus jais gyvas* (Jurėno vert.)? Argi Senajame Testamente už paklusnumą nėra žadamas gyvenimas? Iš tiesų tas žmogus, kuris laikysis viso įstatymo, jau dabar ir amžinybėje gyvens bendrystėje su Dievu. Bet ir pridėdama, kad nėra tokio žmogaus, kuris tobulai vykdytų Dievo įstatymą; Ps 143, 2: *prieš tavo joks kūrinys nėra teisus* (žr. ir 1 Kar 8, 46). Nors ir sakoma, kad *teisūs bus pripažinti įstatymo vykdytojais* (Rom 2, 13), tačiau priduriama, kad *nėra teisaus, nėra nė vieno* (Rom 3, 10; cit. iš Job 4, 17).

Tad kokia gi Dievo dovana yra tas įstatymas? Po nuopuolio įstatymas nebeveda žmogaus į amžinąjį gyvenimą. Bet kadangi jis lieka tobulas įstatymas, gyvenimo pilnatvė ir netgi pats gyvenimas, tai ryšys su gyvenimu, žinoma, egzistuoja. Plačiau prasme vertinant, nepriklausomai nuo to, ar žmogus randa kelią į išganymą, ar ne, jei jis gyvenime išsilaiko Dievo įstatymo rėmuose, jam gyventi nuo to tampa tik geriau. Pvz., žmogui geriau ištikimai gyventi santuokoje, negu kaitalioti partnerius. Taip jis savo gyvenimui daro gera, nes Dievo įstatymas yra gyvenimo įstatymas, dėl to visapusiškai naudingas ir tinkamas. Taip pat ir Izraelio tautai pažadamas palaimintas gyvenimas Kanaano žemėje, jei tik ji laikysis Mozės sandoros įsakymų.

Nukelta į 6 psl.

MELANIE NEWTON

Malonės įkvėptas paklusnumas

Nes gelbstinti Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ir moko mus, kad, atsisakę bedievytės ir pasaulio geidulių, santūriai, teisiai ir pamaldžiai gyventume šiame amžiuje, laukdami palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo Jėzaus Kristaus šlovės pasirodymo. Jis atidavė save už mus, kad išpirktų mus iš visų nedorybių ir nuskaistintų sau ypatingą tautą, uolią geriems darbams (Tit 2, 11–14).

Aš esu vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir Aš jame, tas duoda daug vaisių; nes be manęs jūs negalite nieko nuveikti (Jn 15, 5).

Gyvenimas iki numatyto laiko

Norint pateikti realų ir biblinį požiūrį į krikščionio gyvenimą, reikia atsižvelgti, kokią mes užimame vietą Dievo plane istorijos perspektyvoje. Mes gyvename mįslingu laikotarpiu: nors per Šventąją Dvasią esame nauji kūriniai, bet vis dar turime seną, puolusios kūrinijos prigimtį ir gyvename kritusiame blogio valdomame pasaulyje. Tai kelia tam tikrą įtampą – *jau, bet dar ne*. Dievo akyse mes jau esame išteisinti, bet vis dar darome nuodėmes. Mes esame Dievo karalystės piliečiai, bet karalystė į

žemę dar neatėjo. Todėl mąstydami apie krikščionišką gyvenimą negalime *nei menkinti, nei pervertinti* tos gyvenimo kokybės, kuri mums prieinama per Jėzų Kristų.

Tie, kurie *neįvertina* mums per Jėzų Kristų prieinamo ir Dvasios teikiamo gyvenimo kokybės ir galios, yra linę į krikščionišką gyvenimą žvelgti legalistiškai, pasitikėdami savimi. Jie tiki, kad disciplinuodami save (gyvendami pagal įstatymą) gali išsiugdyti krikščionišką charakterį. Kitaip tariant, šie tikintieji stengdamiesi tobulėti grįžta prie įstatymo.

Nukelta į 8 psl.

Nes be manęs jūs negalite nieko nuveikti.

(Jn 15, 5)

Atkelta iš 5 psl

„Dievo malonė, o ne įstatymas“?

Ir tėvą bei motiną būtina gerbti, *kad ilgai gyventumei ir tau sektųsi žemėje, kurią VIEŠ-PATS, tavo Dievas, tau skiria* (Įst 5, 16; 4, 1). Bet visa tai ne amžinojo gyvenimo, o gyvenimo šioje žemėje tema; visa tai ne išganymo palaiminimas, bet vis dėlto tikras palaiminimas.

Dažnai girdisi sakant, kad tikintis žmogus juk yra išlaisvintas iš įstatymo. Rom 7, 6 aiškiai parašyta, kad *esame išvaduoti nuo įstatymo*; kad nesaime įstatymo valdžioje (Gal 4, 21). O Paulius Gal 5, 1 yra pareiškęs dar tiesiau: *Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi. Tad stovėkite tvirtai ir nesusiduokite vėl įkinkomi į vergystės jungą!* – būtent iš įstatymo vergystės! Bet pasižiūrėkime giliau. Tik per tikėjimą ir vien tik per jį tampama Dievo vaiku (Gal 3, 26). Šiame procese kinta ir žmogaus statusas įstatymo atžvilgiu. Tikinčiam žmogui įstatymas netenka galios jį pasmerkti; tikintysis sykiu yra ir išlaisvintasis iš įstatymo *pasmerkimo* (Gal 3, 13). Tikintysis nebėra įstatymo ir nuodėmės smerkiančioje valdžioje: *Jumyse nebeviešpataus nuodėmė; jūs ne įstatymo, bet malonės galioje* (Rom 6, 14). Tačiau kad ir kaip išlaisvintas yra tikintis žmogus, jis nėra atleistas nuo prievolės vykdyti Dievo įsakymus. Liuteris 1532 m. pamokslė taria: „Kristus mus išlaisvino ne nuo paklusnumo įstatymui, bet nuo jo prakeikimo.“ Jis išlaisvino mus tik iš pagundos per įstatymo darbus darytis teisiais prieš Dievą, kaip Gal 5, 4 pasakytą: „Jūs, *ieškančys nuteisinimo* įstatyme, atsisyskyrėte nuo Kristaus, praradote malonę.“

Įstatymas yra geras ir tobulas. Klausimas tik kaip, kokiam tikslui ir kokia motyvacija mes jį naudojame. „Įstatymo darbai“ (Gal 2, 16; 3, 2. 10; Rom 3, 20. 28) yra iš esmės tie patys kaip ir „tikėjimo darbai“ (1 Tes 1, 3; 2 Tes 1, 11), tik pirmaisiais Paulius apibūdina mūsų gerus darbus, kuriais mes manomės patys pelnysia Dievo malonę, o antraisiais – irgi gerus darbus, tik jau tuos, kuriais mes Dievui dėkojame už Jo malonę, kurie kyla iš tikėjimo ir atliekami padedant Šventajai Dvasiai.

Evangelija ir įstatymas

Išgelbėjimas per malonę ir gelbėjimasis įstatymo darbais yra nesutaikomoje prieštaroje. Įstatymas ir Evangelija taip pat yra skirtingi dalykai, tačiau laikosi harmoningoje poroje. Šia prasme įstatymas yra geras ir neatmestinas, tik ne-

maišytinas su Evangelija.

Šią mintį ypač akcentuoja liuteroniškoji tradicija. Pats Liuteris yra sakęs: „Perskyra tarp Evangelijos ir įstatymo yra didžiausias krikščionijos menas.“ Liuteronų *Santarvės formulė* ją vadina „nuostabiąja šviesa“, kurią reikia „kiek imanoma stropiau Bažnyčioje“ skleisti, o Liuterio *Užstalės pokalbiai* antrina: „Įstatymas yra tai, ką mes turime daryti, o Evangelija kalba apie Dievą, apie tai, ką nori duoti Dievas. Pirmojo dalyko mes negalime įvykdyti, antrąjį galime priimti drauge su tikėjimu. Bet mat, kokie tie žmonės: tai, ko negali daryti, jie nori daryti, o antruoju – tuo, ką turėtų priimti, – jie nenori tikėti“ (211).

Bet reikia pasakyti, kad ne tik liuteronai regi šios perskyros svarbą. Antai reformatas ir Kalvino įpėdinis T. Beza taip pat rašo: „Skirtumo tarp įstatymo ir Evangelijos nepaisymas yra viena iš pagrindinių negerovių, gadinusių ir gadinančių krikščionybę.“ Tačiau Liuteriui priklauso garbė kaip vienam iš pirmųjų aiškiai ir teisingai apibrėžusių šią perskyrą. Jau 1520 m. veikale *Apie krikščionio laisvę* jis akcentuoja: „Svarbu žinoti, kad visas Šventasis Raštas yra padalytas į dvi dalis: Dievo įsakymai, arba įstatymai, ir Dievo pažadai, arba išsipareigojimai. Įsakymai moko mus ir parodo įvairius gerus darbus, tačiau pastarieji dar nėra atlikti. Jie rodo į gera, tačiau nepadedą; moko, ką reikia daryti, bet nesuteikia tam jėgų. Todėl įsakymai sukuria tam, kad žmogus pamatytų savyje negebėjimą daryti gera ir galėtų visiškai nusivilti savo gebėjimais... Kai įsakymas žmogui apreiškia jo negebėjimą ir šis pajunta baimę, stengdamasis įvykdyti įsakymą, ... tuomet jis tampa nuolankus ir nieko nereiškiantis savo akyse, nerandantis savyje nieko, kuo galėtų būti išgelbėtas. Tada ateina kitas Žodis – Dievo pažadas, kalbantis: „Jei nori įvykdyti visus įsakymus, palikti savo geismus ir nuodėmes, kaip liepia įsakymai, – tikėk Kristumi, per kurį Aš tau pažadu malonę, teisumą, ramybę ir laisvę. Jei tiki, tu turi, jei netiki, tuomet neturi“ ... Tai gi Dievo pažadai suteikia tai, ko reikalauja įsakymai, ir atlieka tai, ką nusako įsakymai, kad viskas priklausytų Dievui – tiek įsakymai, tiek jo įvykdymas.“

Čia Liuteris (kaip ir vėliau Kalvinas) kalba apie Dievo „du žodžius“, turėdamas

omeny du Dievo kalbėjimo būdus. Nes įstatyme Dievas kalba kitaip nei Evangelijoje. Įstatymas yra *įsakantis*, reikalaujantis žodis, nes išreiškia Dievo moralinę valią (Lk 10, 28; Gal 3, 10). O Evangelija, kadangi ji rodo tos būtinybės išsipildymą Kristuje, yra *išlaisvinantis* žodis (Jn 19, 30; Gal 5, 1). Kadangi žmogus neįstengia išpildyti įstatymo, tai Evangelija yra būtina. Per ją Dievas iš malonės išgelbsti žmogų iš jo negalėjimo. Įstatymas sako: „Daryk tai“, Evangelija atsako: „Tai jau padaryta“, nes atlikta Kristuje. Reformatorius *Didžiajame katekizme* priduria: „Iš to dabar mat, kad tikėjimo išpažinimas yra visiškai kitoks mokymas, negu Dešimt įsakymų, nes šie moko, *ką mes privalome daryti*, o anas pasako, *ką Dievas mums daro ir duoda*... Todėl anas mokymas [10 Dievo įsakymų] dar nepadaro krikščionimi; Dievo rūstybė ir nemalonė vis dar lieka virš mūsų, nes mes negalime įvykdyti to, ko Dievas iš mūsų reikalauja; tuo tarpu šis mokymas neša mums tikrą malonę, padaro mus dievobaimingus ir malonius Dievui“ (67–68).

Veikale *Apie krikščionio laisvę* Liuteris priskiria Evangeliją Naujajam, o įstatymą Senajam Testamentui. Pagrindas tam, žinoma, yra, bet tai ne visai teisingas skirstymas. Reformatų tradicija nuo Heinricho Bulingerio (XVI a.) iki Louiso Berkhofo (XX a.) moko, kad Evangelija ir Įstatymas yra abiejuose Testamentuose. Kitas žinomas šių laikų reformatų teologas J. Frame'as papildoma, kad abu dalykai sykiu atskleidžia dvi perspektyvas: *visa Biblija reikalauja tikėjimo ir paklusnumo – taigi yra įstatymas; visa Biblija trokšta mums padovanoti laisvę ir išgelbėjimą – taigi yra Evangelija*.

Berkhofas akcentuoja, kad ir įstatymas yra „malonės įrankis“ bei „turi savo vietą malonės veikime“ (*Systematic Theology*). Tad malonės negalima nukelti vien tik į Evangeliją, nes malonė yra tie rėmai, kurių viduje poroje matome įstatymą ir Evangeliją. Liuteris *Užstalės pokalbiuose* (215) vartoja dviejų girnapusių metaforą (plg. Įst 24, 6), atspindinčią įstatymą ir Evangeliją: „Viršutinė girnapusė mala ir grūda; ši girnapusė yra Įstatymas, tačiau Dievas ją įtaisęs taip, kad ji tik sukasi. Apatinis girnų akmuo guli nejudėdamas ir tyli; tai – Evangelija. Mūsų Viešpats Dievas taip puikiai įtaisęs

viršutinę girnapusę, kad jis ne visiškai mus sumala ir sugrūda, o prie abiejų girnų pusių – viršutinės ir apatinės – yra įterpęs malonę.“

Abi girnapusės turi būti ir veikti kartu, nes tik taip jos duos naudą. Ašis, ant kurių jos sumautos, yra malonė. Abi girnapusės atlieka savo užduotį: apatinė, įstatymas, iškelia ir atidengia nuodėmę, pateikia kaltinimą (žr., pvz., Rom 3, 20). Liuteris *Šmalkaldeno nuostatuose* (1537 m.) rašo: „Didžiausias įstatymo darbas ir stiprybė, kad jis atskleidė gimtąją nuodėmę su jos padariniais ir visa kuo, ir žmogui parodė, kaip be galo giliai puolusi ir sužlugusi jo prigimtis...“ Panašiai kalba ir Kalvinas (Inst. II, 7, 3–6) bei reformatų *Antrasis šveicariškasis išpažinimas*: „Mokome, kad šis įstatymas buvo žmonėms duotas ne tam, jog už jo laikymąsi būtų išteisinti, bet tam, kad iš jo nurodymų suprastume savo silpnumą, nuodėmę ir pasmerkimą, ir nusivylę savo jėgomis, tikėjime atsigręžtume į Kristų. Juk aiškiai Apaštalas sako, kad įstatymas veikia rūstumu. Ir per įstatymą nuodėmę pripažįstame... Taigi įstatymas buvo mūsų Pedagogas, lydintis pas Kristų, kad pagal tikėjimą būtume išteisinti“ (XII, 3). <...>

Tad įstatymas sukasi tarsi pirmoji, apatinė girnapusė, ant kurios viskas padedama. Pirmiausia svarbi yra būtent ji, nes, kaip Berkhofas sako, ji atlieka parengiamąją funkciją, arba kaip *Antrasis šveicariškasis išpažinimas* pabrėžia, yra „auklėtojas, vedęs į Kristų“ (Gal 3, 24). Apatinė girnapusė glaudžiasi prie viršutinės. Jei nebūtų apatinės, viršutinė liktų kyboti ore be naudos. Jei žmogus nesijaučia nusidėjęs, tai ir Evangelija kaip atsakas jam nieko neduoda. Liuteris „Heidelbergo disputo tezėse“ tvirtina: „Tikrų tikriausiai žmogus turi nusivilti saviimi, kad taptų pasirengęs priimti Kristaus malonę.“ O tas nusivylimas ateina ne iš kur kitur, o tik iš įstatymo. Nėra įstatymo, nėra ir nusidėjęlių. Nėra nusidėjęlių – ką Dievui gelbėti? <...>

Meilė ir įstatymas

Taip pat ir meilė su įstatymu nėra identiškai, tačiau labai artimi dalykai. Meilė yra įstatymo išsipildymas (Rom 13, 8) ir tikslas: *O įsakymo tikslas yra meilė iš tyros širdies, geros sąžinės ir nuoširdaus tikėjimo* (1 Tim 1, 5; Jūrėno vert.). Meilė ir įstatymas nėra prieštaros. Jėzus niekuomet nėra Mozės įsakymų pakeitęs vieninteliu mei-

lės įsakymu, kaip kad kai kurie mano. Įsakymas mylėti artimą tiek Naujajame Testamente (Mt 19, 19), tiek Senajame Testamente (Kun 19, 18) yra centrinis tarp visų įsakymų. Meilė stovi ne virš visų įsakymų kaip aukštesnis principas, o centre.

Dažnai manoma, kad, kadangi kiekvienas žmogus geba mylėti, tai ir turi beveik igimtą savybę žinoti, kas yra meilė ir kaip ji turi būti įgyvendinama. Dėl to taip manantiems įstatymas atrodo perteklinis dalykas – ką gali pasakyti įstatymas, ko nepasako meilė? Juk argi dar Augustinas nėra skelbęs: „Mylėk ir daryk ką nori“? Arba R. Bultmannas: „Jeigu žmogus myli, tai ir žinos, ką daryti“ (*Jesus*).

Čia yra tiesos, nes meilė ir daro tai, ko reikalauja įstatymas. Bet problema ta, kad žmogus, būdamas nusidėjęs, nežino, kas yra tikroji meilė, ją supranta iškreiptai. Tai, deja, liečia ir krikščionis. Tad ne žmonėms spręsti, kas yra meilė ir kaip ji turi atrodyti, nes tai – Dievo darbas per savo Žodį. Konkrečiai – tai pasako įstatymas, kuris yra meilės matas, sprendžiantis apie meilės pakankumą ir trūkumą. Įstatymas suteikia meilei turinį, o tai, kas prieštarauja įstatymui, prieštarauja ir meilei.

Dėl to visuomet būtina ieškoti biblinio meilės paaiškinimo. Pavyzdžiui, vienas toks yra puikiai ir kompaktiškai išdėstytas Rom 13, 8–10. Jame akcentuojami štai šie dalykai: meilė yra išsipareigojimas, o ne galimybė; meilė yra valios sprendimas; be paklusnumo Dievui nėra ir tikrosios meilės; meilė yra konkretus dalykas, pasireiškiantis per darbus; meilė yra įstatymo išsipildymas; meilė yra blogio ir mirties priešingybė; meilė reiškiasi bendrystėje, todėl jai visada reikia bendrininko; meilė neatskiriama nuo ištikimybės. Tad tam, kuris nori tikrai mylėti, geriausias patarimas yra toks: laikytis įstatymo reikalavimų.

Olandų reformatų teologas H. Ridderbosas (1909–2007) paaiškina: „Meilė nestoja vietoj įstatymo, ji tik jį apibendrina... Bet koks atskyrimas meilės reikalavimo nuo įstatymo reikalavimo, pagal Paulių, yra vienareikšmiškai atmestinas.“ Jam pritaria ir vokiečių K. Bockmühlis (1931–1989): „Naujojo Testamento etikoje nėra prieštaros tarp įstatymo ir Evangelijos. Evangelija yra įstatymo išsipildymas, ir meilė eina lygiai tais pačiais keliais, kaip ir įstatymas. Jos santykis su įstatymu

toks pat, kaip motyvo su taisykly. Tad baikime tą įstatymo niekinimą!”

O škotų dvasininkas H. Bonaras (1808–1889) už šiuo du daug anksčiau yra puikiai pastebėjęs: „Kas gi mūsų tarnystei suteiks pavidalą, jei ne įstatymas? Bet jūs sakote: meilė. Tačiau tai yra absoliutus paklydimas. Meilė nėra taisyklė, meilė yra motyvas. Meilė nesako, *kaip* man daryti; ji man pasako, *kaip* turiu daryti. Meilė mane verčia vykdyti mylimojo valią; bet kad tą valią sužinočiau, turiu kai kur kitur žvilgtelėti. Mūsų Dievo įstatymas yra mūsų mylimojo valia. Tenai, kur šios Jo valios išraiškos nepaisoma, meilė lieka tamsoje. Ji nežino, ką daryti... Meilė gręžiasi į įstatymą, kad sužinotų Dievo valią ir ji džiaugiasi įstatymu kaip valios išraiška. Tas, kuris būdamas tikintis, mano, kad nėra ką veikt su įstatymu, kuris jį laiko senu priešu, tegul tiesiai pasako, kad nenori nieko bendro turėti ir su Dievo valia. Nes Dievo įstatymas ir Dievo valia iš esmės yra tapatūs dalykai; pirmasis yra paskesniojo išraiška“ (*God's Way of Holiness*). <...>

Pagal Kalviną, įstatymas yra „tobulas [Dievo] teisingumo provaizdis“ ir „kelrodis teisiam ir teisingam gyvenimui“. Tikintieji turi teisingą motyvaciją per Šventąją Dvasią „norai paklusti Dievui“. Dėl to jiems įstatymas yra „puikiausias įrankis, su kurio pagalba jie diena po dienos vis geriau išmoka pažinti Viešpaties valią“ (Inst. II, 7, 12–13). Ir *Antrasis šveicariškasis išpažinimas* tvirtina: „Tikime, kad šiame Dievo įstatyme išsamiausiai perteikiama visa Dievo valia ir visi reikalingi nurodymai kiekvienai gyvenimo sričiai“ (XII, 2). *Vestminsterio tikėjimo išpažinimas* pabrėžia: įstatymas ir tikinčiajam „duoda didelę naudą, nes jis, kaip

gyvenimo mokytojas, moko Dievo valios ir jos pareigos, taip tikintįjį paruošia ir įpareigoja tinkamai gyventi...“ (XIX, 6).

Labai naudingas yra *Heidelbergo katekizmo* padalijimas, kurio trečioje dalyje „Apie dėkingumą“ (nuo 86 kl.) išsamiai aptariamas moralinis įstatymas ir vien čia analizuojami visi Dešimt Dievo įsakymų. Tad jau vien to pakanka, kad parodytų, jog įstatymas krikščionio gyvenime užima svarbią vietą ir kad pagrindinė paklusnumo motyvacija yra dėkingumas. 91 klausimo „Kokie darbai yra geri?“ atsakymas skelbia: „Tik tie, kurie iš tikro tikėjimo pagal Dievo įstatymą Jo garbei atliekami, o ne tie, kurie yra grindžiami mūsų nuožiūra arba žmonių nuostatomis.“ Čia tikintiesiems primenama, kad ir jie turėtų kartkartėmis pasitikrinti, kokie yra tie gerieji tikėjimo ir meilės darbai – kad tai nėra bet kokie darbai, o tik tie, kuriuos dirbti įsako įstatymas.

Tad šia prasme įstatymo ignoravimas ar net niekinimas sukelia labai rimtų padarinių ir meilei: nepriimantis įstatymo ir meilę atmeta arba jai žymiai pakenkia. Juk ir pats Jėzus yra pasakęs: *Kadangi įsigalės neteisybė* [gr. *anomia* – įstatymo neigimas, atmetimas!], *daugelio meilė atšals* (Mt 24, 12).

Atrodo, kad biblinis mokymas šiuo klausimu aiškus. Tačiau kai kuriems šiuolaikiniams teologams kaip, pvz., P. Rollinsui pavyksta viską suveltį. Airis, gyvenantis JAV, straipsnyje „Stop Teaching the Ethics of Jesus!“ (peterollins.net) atmeta aiškių etinių principų skelbimą bei reikalaujimą jų laikytis. Esą dėl to viskas eitų tik blogyn ir blogyn. Anot jo, bendruomenės kaip tik turėtų „kurti erdvę malonei, kurioje būtume kviečiami savo tamsumą kelti į paviršių; šitaip būtų apie tai kalbamasi

tokioje aplinkoje, kurioje nelauktų kaltinimas, o mes nesijaustume kalti, tokioje bendruomenėje, kuri leistų mums savo tamsumą ir baimes išsakyti, nereikalaudama mūsų keitimosi.“ Čia yra šiek tiek tiesos. Bėda, kad Rollinsas puola į kraštutinumą: atmeta kaltę ir atgailą, vien meilę skatina viešpatauti. Pabaigoje Rollinsas provokuodamas priduria tokią tezę, kuri iškelia jo visą antinomizmą: „Svarbiausia sukurti meilės, pasigailėjimo ir priėmimo atmosferą, kurioje žmonėms nebūtų nurodinėjama, ką jie turi daryti; kur žmonės išminktų erezijos, sakančios, kad nors ir ne viskas naudinga, tačiau viskas valia.“

Užtat verčiau pasinaudokime protestantiškuoju paveldu. Apie malonę, Evangeliją, įstatymą, darbus ir meilę giedama senoje liuteronų giesmėje „Vien iš malonės mums tik tai“ (P. Speratus, 1523; *Krikščioniškos giesmės*):

*Įstatymas visiems žmonėms
Atidengia kaltybę,
Bet Evangelija kaltiems
Vėl atneša ramybę.
Ir be įstatymo darbu
Per Jėzaus kryžių rasi tu
Malonę ir paguodą.
Geri tikėjimo darbai –
Tai Jo gyvumo vaisius,
Tačiau tikėjimu tikrai
Mes galim būti teisūs.
Tikri tikėjimo darbai
Tada tik artimo tarnai,
Jei jie turtingi meile.*

Įstatymiškumas ir įstatymas

Kas iš tikrųjų yra įstatymiškumas? Įstatymiški buvo fariziejai bei kiti Jėzaus priešai, kurie prie Dievo įsakymų pridėjo savų, per smarkiai apribojo laisvę ir žmonėms užkrovė „nepakeliamas naštas“ (Lk 11, 46; Mk 7, 1–15; Mt 15, 1–9). Be abejo, įstatymiški yra ir tie, kurie įstatymo laikymusi trokšta tapti teisūs (Rom 3, 21–4, 25; Ef 2, 9–10). Dar vienas

įstatymiškumo bruožų ypač pasireiškė ankstyvosios bažnyčios laikais, kai nežydams buvo bandoma primesti apeiginį įstatymą (Gal 4, 9–11; Kol 2, 16–17). Šitokių bandymų neretai pasitaiko ir dabar, kai verčiama laikytis mums nebegaliojančių įstatymų. Taip pat svarbu paminėti svarbių dalykų menkesniųjų naudai nepaisymą (Mt 23, 23) ir vien išorišką įstatymų vykdymą (Mk 7, 18–23; Mt 15, 15–20; 23, 27–28).

Piktnaudžiavimas įstatymu atveda prie įstatymiškumo. Ar piktnaudžiaujama ir Evangelija? Už atsakymą į šį klausimą galime padėkoti D. Bonhoefferiui, bene pirmajam įvedusiam „brangiosios“ ir „pigiosios“ malonės sąvokas ir pakomentavusiam jas knygoje *Nachfolge* (Mokinystė, 1937). Brangioji malonė byloja apie tikrąją Evangeliją, kaip mes jau ir aptarėme. Apie pigiąją Bonhoefferis kalba išsyk knygos pradžioje ir vienodai aštriai, kaip ir apie įstatymiškumą: „Pigi malonė – mirtinas mūsų Bažnyčios priešas. Šiandien mums tenka kovoti dėl brangios malonės. Pigi malonė – tai malonė, kuri turguje parduodama lyg nupiginta prekė. Kitaip tariant, sakramentai, nuodėmių atleidimas, religijos teikiama paguoda numetami ant prekystalio sumazintomis kainomis. Malonė rodoma kaip neišsenkantis Bažnyčios lobynas, iš kurio ji žeria savo palaiminimus dosnia ranka, neužduodama jokių klausimų, nenubrėždama jokių ribų. Malonė, neturinti savo kainos. Niekas nekainuojanti malonė... Pigi malonė – tai atleidimo skelbimas, nereikalaujant atgailos. Tai krikštas be bažnytinės disciplinos, Komunija be išpažinties, išteisinimas be asmeninio išpažinimo. Pigi malonė – tai malonė be mokinystės, malonė be kryžiaus, malonė be Jėzaus Kristaus, gyvo ir įsikūnijusio...“

Legalizmas ir antinomizmas – siamo dvyniai

Šiame skyriuje jau galime apibendrinti: Geroji Naujiena skelbia, kad dėl Kristaus darbo esu priimamas Dievo; dėl to Jam paklustu. Iškreiptoji religijos naujiena sako: kadangi aš paklustu, tai Dievas yra man maloningas. O netikėjimo naujiena yra tokia: aš niekam nepaklustu, vien tik sau pačiam. Iškreiptąjį tikėjimą arba religiją galime priskirti prie įstatymiškumo, legalizmo arba moralizmo, o netikėjimą – prie antinomizmo, įstatymo atmetimo.

Legalizmas (moralizmas) ir antinomizmas yra skirtingi

dalykai, bet labai susiję ir pagrindžia vienas kitą. Abu yra tam tikros tikėjimo laikysenos išraiška, abu postuluoja savęs išganyimą. Žinomas pamokslininkas T. Kelleris yra pastebėjęs: „Yra du keliai, kaip pasidaryti savo gelbėtoju ir viešpačiu. Vienas, kai atmetame visus moralinius įstatymus ir patraukiame savo nusistatytą kryptimi, kitas, kai iš visų jėgų stengiamės laikytis visų įstatymų ir būti labai, labai geri“ (*The Prodigal God*). Abu keliai absoliučiai prieštarauja Evangelijai ir tikrosios krikščionybės dvasiai.

Po nuopuolio žmogus yra visiškai ir užkietėjęs moralistas. Jis nuolat kaip nors siekia *prisidėti* prie savo išganyimo ir tiki, kad Dievui, kaip aukštesnei būtybei, tik tai ir svarbu, kad visi žmonės būtų geri, draugiški ir teisingi tarpusavyje. Šis, minkštasis moralizmas, dominuoja mūsų kultūroje (JAV sociologas C. Smithas savo studijomis yra nustatęs, kad, nepaisant visuomenės krikščioniškumo, tarp jaunimo viešpatauja „moralistinis terapinis deizmas“).

Bet žmonės dar yra ir užkietėję antinomistai – puolusio žmogaus paradoksas. Jie iš prigimties atmeta Dievą ir Jo jiems skirtą įstatymą – *Mes nenorime, kad šitas* [turimas omeny Dievas] *mus valdytų* (Lk 19, 14). Tačiau žmonės nėra Dievas ir, būdami kūriniai, turi turėti ribas, kad galėtų gyventi. O kai Dievą ir ribas jie atmeta, tuščia vieta bemat užsipildo kitokiais įstatymais. Dažniausiai šie būna pačių žmonių susikurti ar paimti iš kitų tariamų autoritetų. Kai aukščiausiasis Absoliutas atmetamas, pro užpakalines duris ima sėlinti žemesni, žemiški, autoritetai iš pasaulio su savo sekuliariais ir savavališkais įstatymais. <...>

Mums labai patinka minkštasis moralizmas, dėl to tokios populiarios ir visos tos savės išganyimo knygos. Bet jose įtaigiai pamokslaujamas pačios prasciausios rūšies legalizmas: tu esi dieviškas ar net pats Dievas, pilnas dieviško potencialo; dėl to tau reikia labai pasistengti, palenkti pasąmonę, atskleisti savyje visagalybę, ištraukti į visatos dėsnius ir t. t. Bet, nepaisant visų saldžialiežuviavimų, ši literatūra galų gale savyje neturi nė lašo gailėstingumo nei malonės. Ir iš kur jos turės, kai beasmeniai visatos įstatymai nėra ir negali būti gailėstingi. Nes gailėstingumas – tai asmens bruožas. *Viešpats Dievas*, tik *Jis teikia malonę*... (Ps 84, 12).

Iš www.lksb.lt

„Skęščiau didžiulėse problemose, jei aukščiausiu teisėju man būtų karma. Tupėčiau įklimpęs mėšle iki pat ausų. Čia ne savo klaidas dangstyti noriu, o daug labiau – laikytis malonės. Laikytis tvirtai tiesos, kad Jėzus mano nuodėmes ant kryžiaus atpirko.“

Grupės „U2“ lyderis Bono

Atkelta iš 5 psl.

Malonės įkvėptas paklusnumas

Tie, kurie *pervertina* Šventosios Dvasios teikiamo gyvenimo ir galios kokybę, bus linkę pasitikėdami savimi krikščionišką gyvenimą mistifikuoti (ne žvelgti į jį racionaliai). Jie mano, kad jau turi „Dvasios pilnatvę“, todėl jie jau įveikė nuodėmės galią kūne ir blogio jėgas pasaulyje. Jie tiki, kad tikintiems žmonėms priklauso sėkmė, klestėjimas ir sveikata, o kančia, nesėkmės ar ligos liudija tikėjimo stoką.

Ir vienas, ir kitas požiūris veda prie „triumfalistinio“ požiūrio į dvasinį augimą, kuriam būdingas *pasitikėjimas savimi* ir pavojingas savojo nuodėmingo potencialo sumenkinimas. Taip mąstantys nesuvokia, kaip mums reikalingas Kristus. Jo žodžiai – *be manęs jūs negalite nieko nuveikti* (Jn 15, 5) – jiems nėra labai reikšmingi. Į savo pačių ar kitų tikinčiųjų nesėkmes paprastai reaguojama taip: „Aš negaliu patikėti, kad aš / jis / ji tai padarė!“ Stebimasi, kad mes vis dar nusidedame.

Prie tokių klaidingų prielaidų apie krikščionio gyvenimą galima paminėti ir tikėjimą, kad laikui bėgant kūnas tampa geresnis, labiau „dievotas“, vis rečiau sugundomas ir mes tampame vis mažiau priklausomi nuo Kristaus. Taip tikintys krikščionys būtinai patirs nesėkmę, nes jie linkę žaisti su ugnimi ir nesi-saugo pagundų.

Tiesa yra štai kokia: mes *niekada* neišaugsimė iš poreikio 100% priklausyti nuo Jėzaus Kristaus. Dvasinę brandą pasiekia ne tie, kuriems vis mažiau reikia Jėzaus, bet suvokiantys, kad vis labiau yra priklausomi nuo Jo tiesos ir Jo jėgos, – tik taip įmanoma gyventi gyvenimą, kuris neša šlovę Dievui.

Konfliktas tarp Dvasios ir kūno

Nors mes, išpirkti ir išteisinti tikintieji, turime naują gyvenimą Kristuje, mes vis dar gyvename nuodėmingame kūne ir turime kūnišką, nuodėmingą prigimtį. Kas yra kūnas? Sąvoka „kūnas“ (*nuodėminga prigimtis*) nurodo į *neišpirktas* mūsų žmogiškumo dalis – mūsų kūną ir sielą, kuriuos vis dar veikia mus varginanti nuodėmė. Deja, bet laikui bėgant kūnas netampa geresnis ir, kol mes gyvensime kūne, jo prigimtis nepasikeis! Kai pakviečiame Kristų į savo širdis, mes atgimstame iš Dvasios. Mūsų

kūnai negimsta iš naujo, ir mūsų siela (protas, emocijos ir valia) akimirksniu nepasikeičia.

Visgi nors kūnas netampa geresnis, mūsų pasirinkimai laikui bėgant gali keistis, nes mes mokomės gyventi dvasia. Universali žmonių, kurie bando (savo jėgomis) būti geri, bet kūnas jiems trukdo, patirtis aprašyta Rom 7, 14–24.

Teologas Gordon D. Fee sako: „*Gyventi pagal kūną* reiškia gyventi laikantis šiame amžiuje pripažįstamų vertybių, kurios visiškai prieštarauja Dievui ir Jo keliams <...> Paulius pirmiausia galvojo ne apie kelis „kūno darbus“, kuriuos jis netrukus pamirš (Gal 5, 6–18), tačiau, kaip jis paaiškina 17eil., apie esminę gyvenimo kūne perspektyvą. Tai visiškai Dievui prieštaraujanti perspektyva ir čia tai vadinama priešinimusi Dvasiai.“

Paulius ne kartą supriešina gyvenimą pagal kūną ir gyvenimą pagal Dvasią (Gal 5, 19–26; Ef 4, 25–5, 4. 8–10; Kol 3, 5–14).

Pagalvokite, kaip dažnai dėl ko nors supykę mes kaltiname žmones arba aplinkybes. Tačiau ne žmonės ir aplinkybės sukelia mūsų pyktį, nekantrumą, kartėlį ir t. t.; mūsų reakcijos į žmones ir aplinkybes tik parodo, ar mes gyvename pagal Dvasią, ar pagal kūną. Tam tikrose savo gyvenimo srityse kiekvienas iš mūsų vis dar elgiamės kūniškai. Taigi, nesijauskite vienišas. Tačiau Jėzus nori, kad jūs pasitikėtumėte Juo dėl gyvenimo Dvasia ir tose srityse. Gyventi krikščioniškai nėra sunku, be Kristaus tai – neįmanoma.

Išlaisvinti iš nuodėmės viešpatavimo

Nuodėmė yra bjauri. Labai bjauri. Mes esame naujas kūrinys Kristuje, bet vis dar gyvename nuodėmingame kūne. Ar išgyvendami šį konfliktą esame bejėgiai? Ne, mes turime Dievą, kuris gali padėti mums laimėti prieš nuodėmę. Tačiau, prisiimti atsakomybę turime ir mes. Patyrinėkime tai.

Laiške galatams Paulius rašo: *Sakau: gyvenkite Dvasia, ir jūs nevykdysite kūno geismų* (Gal 5, 16). Atkreipkite dėmesį, jog Paulius čia nesako: „Jei apvalysite kūną, tapsite dvasiniai“ (legalizmo logika). Jis nesako: „Kūno troškimai prading“ (triumfalizmo logika). Tol, kol mes gyvename šiame

neatpirktame kūne, tol nuodėmė bus mums pagundų šaltinis.

Laiško romiečiams 6 skyriuje Paulius kalba apie nuodėmę kaip apie mus pavergusį vergvaldį. Romos krikščionys puikiai suprato šią analogiją, nes kas antras žmogus Romos imperijoje buvo vergas. Mes apie tai esame tik skaitę, todėl mums sunku suprasti, kad kiekvienas žmogus turi šeimnininką ir kam nors tarnauja: arba Dievui, arba nuodėmei. Gali mąstyti, kad pats sau esi šeimnininkas, bet iš tiesų taip nėra. Jūs paklustate jūsų viduje kalbančiam nuodėmės balsui.

Prieš pažindami Kristų, mes visi vergavome nuodėmei. Kai patikime Jėzumi, mumyse pradeda veikti stipresnė jėga – Šventoji Dvasia, kuri išlaisvina mus iš senojo šeimnininko ir įgalina būti tuo, kuo Dievas nori, kad mes būtume. Tačiau, mes išvaduojami ne tam, kad patys sau būtume šeimnininkai. Ne, mes turime naują Šeimnininką, kuris mus išlaisvina, – Jėzų Kristų.

Dabar Jėzus yra mūsų šeimnininkas, tačiau senasis šeimnininkas vis dar kviečia mus ir kartais gana garsiai. Tačiau mes jau neturime jo klausytis ar vykdyti jo reikalavimų. Mes išlaisvinti iš nuodėmės valdžios, nes mumyse veikia stipresnė jėga – Dievo Dvasia, kuri ragina mus elgtis teisingai. Tik kaip mes reaguojame į Dievo Dvasios darbą mumyse?

Nuodėmė neturi jums viešpatauti: jūs ne įstatymo, bet malonės valdžioje (Rom 6, 14). Taigi Paulius sako, kad tikintieji daugiau nėra įstatymo valdžioje (įstatymas tik parodo, ką mes darome blogai). Dabar mes esame Dievo malonės galioje, kuri įgalina mus daryti tai, kas teisinga.

Taigi, mes niekada tiek „neišaugsimė“, kad sumažėtų mūsų poreikis 100% priklausyti nuo Jėzaus. O tai pripažinus, mums turėtų būti lengviau būti gailėstingiems vienas kitam (Gal 6, 1) ir nežaisti su nuodėme! Būkite išmintingi ir saugokite save: saugokite savo mintis. Kūno norai niekur nedingsta, tačiau juos galima kurstyti arba slopinti, kaip ugnį. Apsispręskite laikytis atokiau nuo jus gundančių dalykų.

Martynas Liuteris yra pasakęs: „Aš negaliu uždrausti paukščiams skraidyti virš mano galvos, bet Dievo malonės dėka galiu neleisti jiems

susisukti lizdo mano plaukuose.“

Ką daryti, jei visgi nusidėjau?

Kaip ilgai galite gyventi nenusidėdamas, nepadarydamas to, kas priskiriama kūno darbams? Šešias dienas? Šešias valandas? Ar daug iš mūsų bent 6 minutes gali išbūti nepasiduodami netyroms mintims ar nepasielgę savanaudiškai? Dievas mus supranta. Mes vis dar gyvename savo sename kūne, kuris pavaldus nuodėmei, todėl mes ir nusidedame, netyčia ar sąmoningai.

Prisiminkite, kas esate Kristuje. Tai padės atpažinti ir išvengti dviejų klaidų, mąstant apie savo nuodėmes, kurios kyla iš legalistinės logikos: 1) kai tu nusidedi, Dievas liaujasi su tavimi bendrauti, kol tu atgailauji; ir 2) tikinčiojo nuodėmės vis kaupiasi, kol jis jas pripažįsta ir prašo atleidimo.

Pirmuoju atveju ignoruojamas faktas, kad Kristus yra mumyse ir mes esame Jame. Niekas negali mūsų atskirti nuo Dievo! Jei tu sąmoningai gyveni pagal kūną ir nepaklusti Dvasiai, tu gali pasirinkti nebesimelsti Dievui, neskaityti Biblijos ir nebendrauti su kitais tikinčiaisiais, bet Dievas tavęs neišsižada ir nuo tavęs neatsiriboja. *Juk mes turime ne tokį vyriausiąjį Kunigą, kuris negalėtų atjausti mūsų silpnų, bet, kaip ir mes, visaip gundytą, tačiau nenusidėjusį. Todėl drąsiai artinkimės prie malonės sosto, kad gautume gailėstingumą ir rastume malonę pagalbai reikiamu metu* (Hbr 4, 15–16).

Dievo sostas yra atviras kiekvienam tikinčiajam, ieškančiam malonės ir pagalbos, kai iškyla problemų, kai esame nuodėmės sužeisti. Šventoji Dvasia užtaria mus mūsų silpnumo akimirka, t. y. ir tuomet, kai mes nusidedame. Dvasia nenustoja mums kalbėti ar darbuotis mumyse, kai mes nenorime Jos klausytis. Mąstymo, jog nusidėdamas tu sugriausi savo santykius su Dievu, vaisius yra didžiulė kaltė ir nesaugumas. Tai – gyvenimas, remiantis įstatymu, o ne pasitikint malone. Dėl to, ką Kristus padarė ant kryžiaus, mes galime nebijoti Dievo dėl nuodėmės, bet mėgautis Jo nuostabia meile ir, būdami dėkingi, Jam tarnauti.

Antroji klaida taip pat liudija apie gyvenimą pagal įstatymą. Mokymas, kad mūsų nuodėmės kaupiasi, kol mes jas išpažįstame ir gauname atleidimą, taip pat atneša kaltę

ir nerimą. Sakome, kad Dievas panaikina savo sprendimą mums „Nekaltas“ ir pripažįsta, kad esame kalti, kol išpažįstame savo nuodėmės, o tada Jis ir vėl paskelbia, kad mes esame nekalti? Kuo tai skiriasi nuo Senojo Testamento aukų sistemos? Niekas!

Iš tiesų mes negalime išpažinti nė ketvirčio savo nuodėmių, kurias padarėme jau būdami krikščionys. Galvoti, kad mes tai galime, ir mokytis, kad turime tai daryti, kad išsaugotume atleidimą ar bendravimą su Dievu, yra nebibliška. Jis nenori, kad mes kasdien sakytume: „Išpažįstu visas nuodėmes, kurias padariau pastaruoju metu.“ Ne, Jis – už pakeistą gyvenimą. Jis mirė, kad suteiktų mums naują tapatybę! Žinojimas, kad tau jau atleista, veda prie pasitikėjimo, ramybės, džiaugsmo ir laisvės. Prisimink tai ir ilsekis Jame, nes dėl Kristaus atlikto darbo ant kryžiaus tu esi priimtinas.<...>

Realus požiūris į dvasinį augimą

Viešpats Jėzus sakė, kad atėjo, jog mes turėtume gyvenimą, kad apščiau jo turėtume (Jn 10, 10). Visas Naujasis Testamentas kalba apie gyvenimo kokybę, kurią, Dievas nori, kad Jo vaikai patirtų. Mes raginami bręsti Kristuje.

Bręsti dvasia nereiškia vis labiau pasitikėti savimi ir vis mažiau – Dievu. Bręsti dvasia reiškia vis daugiau pažinti Jį, vis daugiau patirti su Juo, vis aiškiau pamatyti, kad esame nuo Jo priklausomi.

Augimas, branda – laipsniškas procesas. Ir nėra taip, kad augdamas Jame tu vis aiškiau įsitikini savo šventumu. Priešingai, daugybė šventųjų sutinka, kad brėsdamas tu vis aiškiau suvoki, kaip toli nuo tikrojo šventumo esi, vis labiau suvoki, kad esi nuodėmingas. Suvokęs tai, pamatai, kaip labai mums reikia Dievo malonės, kad suvoktume savo naująją tapatybę Jame. Tik dėl Viešpaties malonės galime vis labiau save pažinti ir kovoti tebesitęsiančią kovą prieš pasaulį, kūną ir velnią. Jei nebūsime užtikrinti, kad Dievas yra geras, maloningas ir mus priima, anksčiau ar vėliau mes suklupsime.

Prisiminkime: tai Dievas mus augina, stiprina ir keičia, nes Jis mus myli ir gyvena mumyse, Jis trokšta, kad mes vis labiau panašėtume į Jo Sūnų. Ir visa tai – mūsų labui ir Jo šlovei!

Iš www.bible.org
Vertė Žaneta Lazauskaitė

AURELIJA UMBRASINĖ

Jehonatanos medus

Izraelio vyrai tą dieną buvo pavargę, nes Saulius prisaikdino žmones, sakydamas: „Prakeiktas tebūna tas vyras, kuris valgytų iki vakaro, kol aš atkeršysiu savo priešams.“ Todėl niekas nelietė maisto. Žmonės nuėjo į mišką ir rado medaus ant žemės. Žmonės, įėję į mišką, matė varvantį medų, tačiau nė vienas neragavo jo, nes bijojo praeikimo. Jehonatanas negirdėjo, kaip jo tėvas prisaikdino tautą. Jis lazdos galu pakabino medaus ir pakėlė ranką prie savo burnos. Ir jo akys nušvito. Vienas iš žmonių tarė: „Tavo tėvas prisaikdino tautą, sakydamas: „Prakeiktas tebūna tas vyras, kuris šiandien valgytų“. Ir žmonės buvo išsekę. Jehonatanas atsakė: „Mano tėvas pridarė bėdos žemeje. Žiūrėkite, kaip nušvito mano akys, kai paragavau truputį medaus. Jei šiandien žmonės būtų sočiai pavalgę iš priešų grobio, kurį rado, jie būtų išžudę daug daugiau filistinų“ (1 Sam 14, 24–30).

Šios istorijos kontekstas gana liūdnas: Jehonatanos tėvas, Izraelio karalius Saulius, žinomas kaip žmogus, kurio sprendimai ir žygiai nepatiko Dievui, įsakė nusilpusiai Izraelio kariuomenei susilaikyti nuo maisto. Šis metas nebuvo tinkamas pasninkui, nes kariams reikėjo daug fizinių jėgų. Jehonatanas negirdėjo, kad įsakyme minimas ir praeikimas neklusniesiems, tad, su savo ginklanešiu įėjęs miškan ir radęs medaus, jo paragavo. Ir štai tuomet, kai izraelitai buvo nusilpę ir fiziškai išsekę, Jehonatanas igavo jėgų – jam akyse pasidarė šviesu. Vėliau būtent Jehonatanas ir jo ginklanešys sugudravo, ir Dievas visai tautai dovanojo pergalę prieš filistinus.

Šioje istorijoje miško arba, pavadinkime, „Jehonatanos medaus“ poveikis buvo toks akivaizdus ir reikalingas, kad naudodamasi šiuo aprašymu norėčiau priminti kelis itin svarbius krikščioniško gyvenimo aspektus: malda, Dievo žodžio skaitymą bei apmąstymą ir bendrystę su tikinčiaisiais. Dažnai, „paragavus“ maldos, Dievo žodžio šviesos ar pabendravirus su tais, kurie myli Viešpatį ir Jam tarnauja, jautiesi taip, lyg prašviesėtų akyse. Juk kaip Jehonatanui reikėjo jėgų kovojant su filistiniais, taip ir mums reikalingos jėgos kovoti savo tikėjimo kovą. Iš kur tos jėgos ateina? Žinoma, iš Dievo. Tačiau kaip jų pasisemti? Dievo žodis liudija, kad reikalin-

ga stiprybė ateina per malda, Dievo žodį bei bendrystę su tais, kurie iš tyros širdies šaukiasi Viešpaties.

Malda

Vienoje giesmėje giedama: Jėzus, Jėzus – Tavo vardas kaip medus.

Tavo Dvasia – vanduo mano sielai...

Kad ir kokia tamsa kartais gaubtų sielą, atraskime jėgų bendrystę su Viešpačiu. Visuomet, kai sielą spaudžia liūdesys, nusivylimas, įvairios dvejonės, baimės, taip svarbu melstis, išsakyti savo jausmus ir baimes Viešpačiui. Tiesiog atverti lūpas ir kalbėtis su Juo... Iš patirties galiu pasakyti, jog kartais, regis, Šventoji Dvasia tik to ir laukia – kad mes pradėtume nuoširdžiai kalbėtis su Dievu. Ne tik širdies gilumoje ir tyloje, bet ir atverdami lūpas. Mat besimeldžiant balsu – nesvarbu, pašnibždomis ar garsiai, – kažkas mūsų širdyse bei protuose ima vykti. Mes tarsi atitraukiame savo sielos užuolaidas, kad ją pasiektų šviesa. Kai tik savyje kontempliuojame mintis bei maldas, dažnai tai panašu į stovėjimą tamsiame kambaryje ir galvojimą apie tai, kaip ten, už tos užuolaidos, šviesu.

Be abejo, ne visuomet to pakanka, nors apmąstymai, kontempliacija labai reikalinga. Kartais visgi reikia atverti savo burną, kad pajustum, kaip šviesa ima skverbtis į tavo širdį... Jei skęstantis žmogus žodį „Gelbėkit!“ tik kontempliuotų giliai viduje, kažin ar jį kas išgirstų. Kai mūsų sielos grimzta į tamsą, neretai reikia praverti burną, kalbėtis su Jėzumi, pasakojant Jam savo bėdas, o kartais net kalbėti savo sielai, kaip tai darė psalminkai: *Ko taip nusiminei mano sielą, ir ko nerimsti manyje? Lauk Dievo, nes dar girsiu Jį už Jo veido pagalbą!* (Ps 42, 5) Kai sielą ima gūžtis iš skausmo, kalbėkime savo sielai, savo mintims. Kalbėkime Dievo žodį ir girkime Jį, nepamirškime šios

nuostabios dovanos – giedoti Jam gyriaus giesmes. Pasisemkime šios patirties iš psalmių. Štai keli pavyzdžiai: *Aš šauksiuosi Dievo, ir Viešpats išgelbės mane. Vakare, rytą ir vidudienį melsiuosi ir garsiai šauksiu; Jis išgirs mano balsą, išvaduos mano sielą, gražins ramybę, apgins nuo puolančių priešų daugybės* (Ps 55, 16–18) *Kantriai laukiau Viešpaties, Jis pasilenkė prie manęs ir išgirdo mano šauksmą. Jis ištraukė mane iš baisios duobės, iš klampaus purvo ir pastatė ant uolos mano kojas, sutvirtino mano žingsnius. Jis įdėjo į mano lūpas naują giesmę – gyrių mūsų Dievui. Daugelis tai matys, bijosis ir pasitiks Viešpačiu* (Ps 40, 1–3).

Viešpats yra šviesa, ir Jame nėra jokios tamsos. Jo gyvybė, malonė, ramybė dažnai mus pasiekia būtent dėl maldų. O jei nežinome, ko ir kaip melsti, melskimės malda „Tėve mūsų“, apmąstydami kiekvieną šios maldos dalį, kiekvieną mintį. Taip pat giedokime Dievui – statydinantys giesmių žodžiai nukreipia sielą teisinga linkme, grąžina ją tarsi traukinį „ant bėgių“. Kad ir koks geras būtų traukinys – be bėgių ir kuro jis nė iš vietos. Taip ir sielą reikia pakreipti, „pastatyti“ ant tinkamų bėgių.

Dievo žodis

Kokie saldūs man yra Tavo žodžiai, saldesni mano burnai už medų (Ps 119, 103).

Maldos ir Dievo žodžio praktiką krikščionio gyvenime prilyginčiau dviem lėktuvo sparnams. Abu jie nepaprastai reikalingi. Tai suvokiau prieš keiliolika metų, kai maldai skyriau ypatingą dėmesį, o Dievo žodį apleidau. Po kurio laiko supratau, kad Dievo žodis yra lyg tas kuras, be kurio mašina nevažiuoja, ar tas antrasis taip lėktuvui reikalingas sparnas. Jei nemaitinsime savo širdies ir proto Dievo žodžiu, maldos metu mūsų mintys klaidžios, nerasime

kelio, tvirto pamato po kojomis. Būtent Jo žodis duoda kryptį mūsų maldoms. Kitu atveju malda tampa panaši į žaidimą „akla višta“, kai vaikui užrišamos akys ir jis bėga ieškoti kitų, atviromis akimis lakstančių žaidimo dalyvių. Melsdamiesi „užrištomis“ akimis, nesuvokdami aiškiai išdėstytos Dievo valios mums, mes imame klaidžioti. Tačiau jei Jo žodis yra žiburys mūsų kojai ir šviesa mūsų takui, kaip sako psalmininkas, net ir jei melsimės užsimerkę, netapsime tomis „aklomis vištomis“, bet sklandysime it ereliai.

Tad skaitykime Bibliją. Nu-pūsime nuo jos dulkes, jei apleidome Dievo žodžio studijas, ir vėl atsiverskime šią knygą. Siūlau praktikuoti net ir tokį skaitymo būdą: kokį nors, tarkime, Evangelijos ar laiško skyrių skaitykime po keletą kartų, keletą dienų iš eilės. Apmąstykite, ką perskaitėme. Vienu metu vakarais vis skaičiau palyginimą apie sūnų palaidūną. Iš pradžių gali kilti klausimas: „Ka duos tokie apmąstymai? Juk jau žinau šią istoriją...“ Tačiau neskubėkime. Dievo žodžiai pilni dieviško gyvenimo, ir Šventoji Dvasia naudoja juos kaip pamatą apreiškimui. Apreiškimas (atvėrimas, parodymas) dažnai ateina tik tuomet, kai jam paruošiama dirva. Žinoma, gerai skaityti ir kitas knygas, skirtas didesniajam Dievo žodžio pažinimui bei apmąstymui.

Taip pat raginčiau paskaityti Dievo žodį garsiai – toks skaitymas galbūt prilygs psalmininko žodžiams: „Tariau savo sielai...“ Juk kai ateiname į bažnyčią, mūsų mintis nukreipia būtent pamokslaujamas Dievo žodis, tad kodėl mums patiems nepaskaicius jo sau gar-

siai ir nesuteikus sielai tokios šventės ne tik sekmadieniais?

Jėzus sakė: *Kas nerenka su manimi, tas barsto* (pagal Mt 12, 30), ir kvietė pasilikti Jo žodyje (Jn 15, 7). Manau, „rinkti su Jėzumi“ reiškia leisti Jo žodžiui pasilikti mumyse. Būtent *pasilikti*. Ne trumpam pasikviesti, ne būti tik praeiviu, kuris tik prasilenkia, tik žvilgteli viena akimi, bet nuolat jame *pasilikti*. Dievo žodis nėra tas cukraus gabalėlis, kurį išimėtame į arbatą. Jėzus sakė, kad žmogus bus gyvas ne viena duona, bet kiekvienu žodžiu, išėinančiu iš Dievo lūpų. Kaip stipriai pasakyta! Ne kai kuriais Dievo žodžiais, bet *kiekvienu* Jo žodžiu... Deja, tenka pripažinti, jog daugelis krikščionių tenkinasi kadaise skaityto Dievo žodžio prisiminimais, užuot atsivertę jį kasdien ir ragaudami vis „šviežią“.

Tik Dievo žodis gabus keisti mūsų mąstymą. O jei tinkamai mąstysime, imsime ir tinkamai elgtis. Piktą dieną nepasimesime, bet ieškosime pagalbos bei atsakymų Dieve.

Bendravimas

Malonūs žodžiai yra kaip medus – saldūs sielai ir sveiki kūnui (Pat 16, 24).

Bendrystė Kristuje yra viena gražiausių ir labiausiai įkvepiančių patirčių. Apaštalas Paulius jauną bažnyčios ganytoją Timotiejų ragina šauktis Viešpaties drauge su tais, kurie Jam tarnauja iš tyros širdies. Esu tikra, jog Dievui patinka, kai mes bendraujame vieni su kitais, dalijamės Jo dovanomis, mintimis, patirtimi... Dažnai tik bendrystė su kitais padeda atlaikyti mus sukrėtusį išbandymą ar pagundymą. Tad taip svarbu bendrauti su tais, kurie gyvena su Dievu. Dalinkimės su kitais Jėzaus mokiniiais savo išgyvenimais, patirtimi, dievoieška. Gera, kai gali dalintis tuo, ką Dievo Dvasia tau liudija, dalintis apreiškimais, kuriuos gauni skaitydamas Raštą, ar gali paprašyti pasimelsti, palaikyti, patekus į sudėtingą situaciją. Jei neturime tokių draugų, prašykime Viešpaties, kad Jis siųstų mums tokių žmonių.

Esu be galo dėkinga Dievui už tuos, kurie ragina ir drąsina mane pasitikėti Viešpačiu. Neseniai, vieno išmėginimo metu, paskambinau tikinčiai bičiulei. Kalbėjomės. Tikrai įkvėpta Dievo Dvasios ji ėmė man kalbėti Viešpaties žodį, drąsinti mane pasitikėti Juo. Tas pokalbis man buvo labai reikšmingas, nes buvau sustiprinta, o ir situacija išsisprendė. Kitu metu viena mano draugė padėjo pamatyti nuoskaudą, slypinčią mano širdyje, ir būtent kalbėdamasi su ja sugebėjau atleisti. Šiandien galiu

Nukelta į 12 p.

HOLGER LAHAYNE

Įvadas į išpažinimus: „Tyras, gaivus šimtmečių vėjas“

Kam šiandien reikia tikėjimo išpažinimų?

„Trokštame tiesos, bet savyje terandame netikrumą,“ – sakė B. Pascalis („Mintys“, 437). Mes, žmonės, esame nuo tiesos priklausomos, tiesos trokštančios, be tiesos negalinčios gyventi būtybės. Kodėl taip yra? Biblijos atsakymas trumpas, tiesus ir aiškus: todėl, kad esame sukurti pagal Dievo atvaizdą (Pr 1, 26). O Dievas yra „tiesos Dievas“ (Ps 31, 5). Reformatorius J. Kalvinas rašė: „Dievas nieko labiau nebrangina už tiesą [...]. Niekas labiau neprieštarauja jo prigimčiai nei netiesa.“ T. Akviniėtis prideda: „Dievas yra grynoji tiesa.“

Dievas yra tiesa, jis yra tiesoje, o tai reiškia, kad jis yra tikras, vienintelis tikras Dievas. Pagonių stabai nukalti iš geležies ar išdrožti iš medžio, o „Viešpats – tikrai Dievas, jis gyvasis Dievas...“ (Jer 10, 10). Sūnus taip pat yra „tikrasis Dievas“ (1 Jn 5, 20); tą pats patvirtina: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6). Tiesos charakteristika priskiriama ir trečiajam Trejybės asmeniui: „Dvasia yra tiesa“ (1 Jn 5, 6).

Kadangi Dievas yra tiesa, Jis sako tik tiesą. Tai patvirtina ne viena Biblijos eilutė: „Tavo žodis yra tiesa“ (Jn 17, 17; 2 Sam 7, 28); „Tavo Įstatymas – tiesa“ (Ps 119, 142). „Dievas tiesiakalbis“ (Jn 3, 33; Tit 1, 2), o palyginti su žmogumi, ši jo savybė dar ryškesnė: „Dievas išlieka tiesiakalbis, o kiekvienas žmogus – melagis...“ (Rom 3, 4). Visa tai galioja ir Dievo žodžiams, užrašytiems Biblijoje. Šventieji raštai taip pat yra „tiesos žodis“ (2 Tim 2, 15).

Dievas yra teisingas, sako tiesą ir pagal ją elgiasi – visada išlieka ištikimas savo prigimčiai bei savo žodžiui. „Jo rankų darbas – tiesa ir teisingumas, jo įsakai tvirti, patikimi amžių amžiais, duoti tiesa ir teisumu“ (Ps 111, 7–8). Dievas laikosi savo žodžio ir pažadų: „ištikimas tas, kuris yra davęs pažadus“ (Hbr 10, 23). Todėl galima pasikliauti juo, jo žodžiu bei darbais: „Juk Viešpaties žodis tiesus, visi jo darbai patikimi“ (Ps 33, 4).

Šis tiesos Dievas yra mūsų krikščioniškos religijos pagrindas. Mūsų religija tvirtai susieta su Jo tiesa. Dėl to be tiesos, arba atitolę nuo jos, negali būti ir krikščiųnų tikėjimo dokumentai

– išpažinimai. Tikėjimo išpažinimai mums padeda pamatyti ir atpažinti tiesą, ja susižavėti ir imti suprasti, o supratęs norėti jos pamokyti kitus, paliudyti pasauliui bei, reikalui iškilus, apginti.

Pažinti tiesą

Krikščionys išpažįsta, kad Dievo žodis yra tiesa, kurią visu pirma aptinkame rašytiniame žodyje, Biblijoje. Žodis apima labai platų temų spektrą, liečia beveik visas žmogiškojo gyvenimo sritis ir visais atžvilgiais mums byloja teisingus dalykus. Bet ne visos šios tiesos yra vienodai svarbios – egzistuoja pagrindinės tiesos. Kalvinas rašė:

„Ne visos šio teisingojo mokyimo dalys yra tos pačios sandaros. Kai kurios iš jų yra taip privalomos žinoti, kad visuose [tikinčiuosiuose] turi būti įsitvirtinusios nepajudinamai ir neabejotinai, tarsi pagrindiniai religijos dalykai [...]. Yra ir kitų dalių, dėl kurių tarp bažnyčių esama nuomonių skirtumo, tačiau jo neardo tikėjimo vienybės“ (Inst. IV, 1, 12).

Kalvinas, viena vertus, sako, kad visi tikintieji yra „apgauti nežinojimo rūko“, dėl to nei tiki, nei moko, nei liudija lygiai tų pačių dalykų. Svarbiausia, kad mokėtų atskirti pagrindinius dalykus nuo mažiau svarbių; svarbiausia, kad „liktų sveikas ir nesudarkytas pagrindinis mokymas, į kurį remiasi visa maldingumo tvirtybė“. Antrojo šveicariškojo tikėjimo išpažinimo pratarėje taip pat kalbama apie sutarimą išpažinimo tekstuose „dėl svarbiausių tikėjimo dogmų“.

Naujajame Testamente galima rasti daug esminių Evangelijos teiginių santraukų (visu pirma žr. Lk 24, 44–47; Apd 2, 22–40; 17, 22–31; 1 Kor 15, 3–5, be to Rom 5, 6–11; 2 Kor 5, 17–

21; Ef 2, 1–10; Kol 1, 15–23; Fil 2, 6–11; Tit 3, 3–7; Hbr 2, 10–18; 1 Pt 2, 22–25). Matome, kad juose pabrėžiami iš dalies skirtingi dalykai, o jų formuluotės orientuotos į situaciją, klausytoją ar skaitytoją. Bet visuose nesunkiai atsektume grupę minčių, kurios kartojasi. Būtent šios mintys ir yra tos, kurias randame išrinktas iš Biblijos, apibendrintas ir sudėtas į tikėjimo išpažinimus. Taip išpažinimai tampa puikia pagalbine medžiaga atpažinti svarbiausius tiesos teiginius.

Tiesa susižavėti

„Nėra kitos pradžios filosofijai, kaip tik nuostaba,“ – sakė Platonas. Tas pats galioja ir teologijai. Ne vienoje Biblijos vietoje žavimasi Dievo darbais (Job 42, 3; Ps 66, 3), Jėzaus veikla (Lk 5, 26); autoriai stebisi Dievo nuostatais (Ps 119, 129), jo gerumu (Ps 31, 20); pats žmogus stebisi savimi, kaip jis „nuostabiai padarytas“ (Ps 139, 14). Dievas visomis savo ypatybėmis yra stebėtino didingumo; tas pats pasakytina ir apie jo Žodį.

Teologiniai tekstai neatsako į visus klausimus, o jei ir pasako tiesą, tai netobulą ir neviseškai visą. Nes tik Dievas žino visus atsakymus apie save ir savo tiesą. Tačiau jei žmonių mintys stengiasi likti ištikimos Dievui ir Jo žodžiui, jose visuomet galėsime pamatyti ir atpažinti nuostabiosios Dievo didybės atspindžių.

Tikėjimo išpažinimai krikščionims labai gerai parodo, kaip dailiai tarpusavyje susiję ir vieni kitais remiasi atskiri tikėjimo mokslo elementai. Jie leidžia atpažinti mokslo plotį bei įvairumą, bet sykiu ir užbaigtumą bei vientisumą – įvairovė ir vientisumas pagrįsti pačiame triasmename Dieve. Išpažinimai yra tarsi paveikslas, parodantis, kaip visi elementai nuostabiai

tarpusavyje dera. Jis nėra tobulas, bet parodo, kokius gerus atsakymus turi krikščionybė: pilnus ir užbaigtus bei nesunkiai suprantamus, tikroviškus ir be pagražinimų, teikiančius kryptį ir viltį, paguodžiančius ir sustiprinančius.

Tiesą suprasti

Biblijos žinia turi būti interpretuojama, t. y. išsiaiškinama, ką senieji jos tekstai reiškia mums šiandien. Evangelikai pabrėžia, kad tai įmanoma, nes Dievo žodis yra pakankamai aiškus ir suprantamas. Kiekvienas tikintis žmogus, dvasininkas ar pasaulietis gali ir turi pats Bibliją skaityti bei interpretuoti.

Bet tai nereikia, kad visa tai daryti galima bet kaip. Yra blogų ir gerų interpretacijų, kaip ir klaidingų bei teisingų. Antrajame šveicariškame išpažinime rašoma: „Nepritariame bet kokiai interpretacijai“ (II, 1). Šiuo atžvilgiu tikėjimo išpažinimai atlieka labai svarbų vaidmenį: duoda gerą pavyzdį, kaip reikia teisingai interpretuoti Biblijos tiesas; kaip konkrečius Rašto tekstus ir sampratas įtraukti į platesnį kontekstą. Tikėjimo išpažinimų dėka bažnyčioje žmogus išmoka vis geriau suprasti Dievo žodį ir jį pritaikyti savo gyvenime. Be to, šitaip užkertamas kelias interpretavimo savavališkumui ir klaidingam subjektyvumui.

Tikėjimo išpažinimai ypač reikšmingi dar ir tuo, kad dauguma jų yra kolektyvinio darbo vaisiai. Dėl to juose sudėta daugelio tikinčiųjų bendrinė išmintis, patikrinta, išbandyta ir išlaikiusi laiko egzaminą. Tad būtų tiesiog neišmintinga išpažinimus ignoruoti manant, jog remtis jais interpretuojant Dievo žodį šiandien nebėra reikalo.

Tiesos mokyti

Pats Kristus yra tiesa ir Žodis, dėl to ir tobulas mokytojas, tikroji išmintis, tobulasis Dievo valios apreiškėjas, pasakutinis iš biblinių pranašų, užbaigęs Dievo apreiškimą. Kristus yra išorinis mokytojas per savo Žodį ir vidinis mokytojas per savo Dvasią (žr. Mt 13, 57; Lk 13, 33; Jn 4, 25; 6, 14; Apd 3, 22; Hbr 1, 1–2).

Bet tam visiškai neprieštarauja praktika, kai vieni žmonės tikėjimo moko kitus žmones. Tėvai turi mokyti savo vaikus (Iš 13, 9; Įst 4, 1–14; 5, 29; 6, 1–7. 20–25; Ef 6, 1–4; Kol 3, 20–21), bažnyčioje bendruomenę turi mokyti tie, kuriems Dievas patikėjo mokyimo dovaną (Rom 12, 7; 1 Kor 12, 28; Ef 4, 11), kad būtų perduotas tam tikras būtinasis mokymo pagrindas (1 Kor 15, 3). Nes

Evangelija yra „brangus turtas“ (2 Tim 1, 14), dėl to jos žinia mokytojų lūpomis privalo būti perduodama sąžiningai ir ištikimai (1 Tes 2, 4; 1 Tim 6, 20; 2 Tim 3, 14). Bendruomenės vadovai turi pareigą mokyti (1 Tim 3, 2; 2 Tim 1, 13; 2, 1.15; Tit 1, 9), o bendruomenė privalo to mokymo klausytis (Rom 15, 15–16; 1 Kor 11, 2; 2 Tes 3, 6.14; 2 Pt 3, 2).

Šiame kontekste labai svarbūs, net nepakeičiami yra tikėjimo išpažinimai ir katekizmai. Jie yra tikras vienybės raištis, nes nustato, ko tam tikrų konfesijų bažnyčiose bus mokoma. Jie apsaugo nuo mokymo netvarkos ir savivalės ir yra pasiteisinusios pedagoginės ir didaktinės pagalbos priemonės.

Tiesą ginti

Jau pirmiesiems krikščionims teko susidurti su netikrais mokymais. Bažnyčioms pastarųjų padaryta žala kėlė labai rimtą susirūpinimą apaštalams. Dėl to jie apie tai tiek daug kalba savo laiškuose. Antai Paulius Gal 1, 6–9 perspėja dėl atėjų, kurie skleidžia „kitą Evangeliją“; tokie net esą prakeikti! Efeze tikinčiuosius įspėja dėl besiartinančių „žiaurių vilkų“, netikrų mokytojų, kurie brausis į bendruomenes (Apd 20, 28–29). 1 Tim 6, 3–5 perspėja dėl tokių, kurie „kitaip“, t. y. neteisingai moko; tokie esą „sugedusio proto“ žmonės, sujaugiantys esamą tvarką ir keliantys susiskaldymus. Netikrus mokymus apaštalas lygina su „vėžio votimi“, didinančia „bedievystę“ (2 Tim 2, 16–18) ir vedančia prie atpuolimo nuo tikėjimo (1 Tim 4, 1; žr. ir 2 Pt 2, 1–2; Jud 3–4). Neteisingi mokymai yra dar ir dėl to tokie pavojingi, kad plinta nesustabdomai sparčiai (1 Kor 5, 6; Gal 5, 9; 2 Tim 2, 17–18). Bažnyčios vadovų ir mokytojų užduotis nuo apaštalo laikų iki pat šios dienos išliko tokia pati: kovoti su netikrais mokytojais ir juos „nutildyti“ (Tit 1, 9.11), t. y. nesudaryti jiems progos pasisakyti bei patiems stengtis dėstyti „sveiką mokslą“ (Tit 1, 9).

Visi mokslai pirmiausia turi būti tikrinami Biblija; bet tikrinimui labai tinka ir tikėjimo išpažinimai. Tikėjimo išpažinimuose dažnai būna tiksliai įvardyti ir apibūdinti netikrieji mokymai bei Biblija pagrįstas jų klaidingumas (tais principais galima naudotis ir iki nūdien). Be to, iš karto jiems priešpastatomas teisingas, tikrasis mokymas. Antrojo šveicariškojo tikėjimo išpažinimo pratarėje taip pat kalbama apie gyvenimą, „pražūtingai klestint pavojingoms erezijoms“. 1548 m.

Nukelta į 12 p.

C. S. LEWIS

Krikščionybė ir kultūra

Nuo jaunystės buvau įsitikinęs, kad „kultūrinis gyvenimas“, t. y. intelektualinė ir esteti- nė veikla, pati savaime yra gera ir ją laikiau didžiausiu gėriu kiekvienam žmogui. Kai būdamas trisdešimties tapau tikinčiuoju, ne iš karto sumąsčiau, ar tokia nuostata tinka naujai mano pasaulėžiūrai, pagal kurią žmogaus gyvenimo svarbiausias tikslas yra sielos išganymas ir Dievo pašlovinimas. Iš šios mieguistos minčių būsenos mane pažadino nerimą keliantis įtarimas – galbūt kultūros mylėtojai persistengia ją taip aukštindami? Šis nerimas pastūmėjo mane į kitą krašutinumą – ėmiau abejoti kultūros svarba. Tad iškilo klausimas: jei kultūra nėra tokia svarbi, tai kodėl skiriu jai tiek daug savo gyvenimo laiko?

Perdėtas kultūros dėl kultūros aukštinimas mūsų laikais prasidėjo nuo Matthew Arnoldo. Jei neklystu, jis pirmasis išpopuliarino angliško žodžio *spiritual* („dvasingas“) vartojimą vokiškojo *geistlich* (turimas omeny „meninis jautrumas“, „jausmingumas“ – vert. past.) prasme. Tokiu būdu jis sutapatino visai skirtingas būsenas. Po Arnoldo išpopuliarėjo Benedettas Croce, kurio filosofijoje estetišiai ir intelektualiniai užsiėmimai įgavo autonominės „dvasios“ formas, prilygstančias etikai. Dar vėliau iškilo dr. I. A. Richardso poetizmas. Šis žinomas ateistas geram poetiniam skoniui suteikė ypatingą, beveik soteriologinę galią veikti žmogaus gyvenimo kokybę per tinkamą psichologinį nuteikimą. Ši psichologizuota teorija, sureikšminusi poetiškumą, Richardsui buvo lyg raktai nuo jo įsivaizduojamo dangaus vartų. Jo pradėtą darbą (kurį aš nuoširdžiai vertinu) savaip pakoregavę pratęsė *Scrutiny* redaktoriai (žurnalas „Idėmus žvilgsnis“ – vert. past.). Jie teigė, kad „egzistuoja savotiškas ryšys tarp individo santykio su menu ir jo gyvenimo kokybės“. Kaip ir buvo galima tikėtis, netrukus pasirodė panašių pažiūrų šalininkas ir tarp krikščionių rašytojų. Žurnale *Theology* (1939 m. kovo mėn.) Brolis Every savo straipsnyje „Idėmus žvilgsnio svarba“ teigia (panašiai ką ir T. S. Elioto pasekėjai), kad dvasininkams neužtenka vien teologinio išsilavinimo, jie turėtų gerai išmanyti ir literatūrą (pradedant A. E. Housmanu, Mr. Cherm Morganu ir Miss Sayers, baigiant Lawrence, Joyse ir

Mr. E. M. Forsteriu). Jis kalba apie „jautrų, atsakymų ieškančią individą“, kurį jaudina tie patys klausimai kaip ir rašytojus pasauliečius. Brolis Every nuomone, egzaminuojant teologijos studentus reikėtų tikrinti ir jų literatūrinį skonį, duodant analizuoti naujus pasaulietinius literatūros kūrinius, gvildenančius sekuliaras temas.

Skaitydamas Brolis Every mintis sudvejojau. Nežinau, ar teisingai supratau jo požiūrį (nesu tikras ir dabar), tačiau išsigandau, ar kai kurie jo skaitytojai nepamans, kad meninis jautrumas ar geras skonis yra tikrosios Bažnyčios ženklai, o neturintieji šių savybių yra labiau nutolę nuo išgelbėjimo. Užplūdusios abejonės staiga mane pastūmėjo į kitą krašutinumą – jausdamas tam tikrą dvasinį išdidumą, nutariau nebepaisyti reikalavimo visada būti rafinuotam. Anksčiau sentimentalūs ir neturintys meninės vertės bažnytiniai himnai man buvo lyg suklupimo akmenys kelyje į atsivertimą. Dabar aš pajutau kone dėkingumą šiems prastiems himnams.¹ Džiaugiausiu, kad prie bažnyčios durų slenksčio galima palikti savo subtilų skonį, kad daugiau nereikia painioti *psyche* (sieliškumo) su *pneuma* (dvasingumu), gamtiškumo su antgamtiškumu. Žmogus tam-

¹ Mes turime labai atsargiai ir nuolankiai spręsti, kaip tokius dalykus priima neišsilavinę šventi žmonės. K. Patmore rašo: „Tas šventasis pakartos daug kartų tai, ką jūs žinojote nuo vaikystės, tačiau nepamirškite, kad, nors toks pažinimas jums atrodo paviršutiniškas, tačiau jam tai yra tvirtas pamatas“ (*Rod, Root and Flower, Magna Maralia XIV*).

pa nepaprastai išdidus tą akimirka, kai mėgaujasi savo nuolankumu. Tenepagalvoja Brolis Every, kad aš ir dabar tebesu tokioje būsenoje ir iki šiol panašiai interpretuoju jo idėjas. Tačiau problema, kurią taip aštriai iškėlė jo straipsnis, taip ir liko neišnarppliota. Turbūt niekas rimtai negalvoja, kad geras meninis skonis yra išgelbėjimo sąlyga. Svarbiausias tikinčiojo gyvenimo rūpestis – Dievo pašlovinimas, sielos išgelbėjimas. Kokia tad kultūros vertė, jos santykis su išgelbėjimu? Šis klausimas nėra naujas, tačiau jis man suksambo naujai ir gyvai.

Žinoma, pirmiausia ėmiau vartyti Naująjį Testamentą. Skaitydamas aptikau, kad visa, ką aukštai vertina šis pasaulis, nėra uždrausta, tačiau iškeliama griežta sąlyga – tai priimtina tol, kol netrukdo tarnauti Dievui. Gali tekti paaukuoti net kūno dalis (Mt 5, 29) ar vyriškumą (Mt 19, 12), jei tai tampa kliuviniu. Iš šių teiginių suvokiau, kad tikinčiojo gyvenimas, kuris pagal šio pasaulio standartus atrodo sužalotas ir nevisavertis, visiškai nėra kliūtis išgelbėjimui, jis netgi padeda siekti šio tikslo. Mane dar labiau apstulbino žodžiai, raginantys neapkęsti tėvų (Lk 14, 26), bei mūsų Viešpaties demonstratyvus ignoravimas giminytės ryšio su motina Marija (Mt 12, 48). Neabejoju, kad kiekvienas sveikai mąstantis žmogus pritars, jog būti geru sūnumi yra geriau, nei būti geru meno kritiku. Toks evangelijų santykis į giminytės ryšius gali būti pritaikytas *a fortiori* (juo labiau) ir kultūros atžvilgiu. Didžiausią baimę keliančiame tekste iš Laiško filipiečiams (Fil

3, 8–9) nepriekaištingas judaistinių standartų laikymasis vadinamas „sąšlavomis“, o juk ši praktika labiau susijusi su dvasiniu gyvenimu nei kultūra.

Naujajame Testamente taip pat atradau daugybę griežtų išpėjimų, kad nesistengtume būti pranašesni už kitus. Mes raginami tapti kaip vaikai (Mt 18, 3), nesivadinti mokytojais (Mt 23, 8), nesijaudinti dėl reputacijos (Lk 6, 26). Mums primenama, kad nedaug tarp mūsų yra „kūno atžvilgiu išmintingų“ (1 Kor 1, 26) (manau, kad čia kalbama apie intelektualus), taip pat mums patariama pirmiau tapti kvailiais pasaulio akyse, prieš įgyjant tikrąją išmintį (1 Kor 3, 18).

Tuo pat metu atradau kelias Rašto vietas, palankesnes kultūrai. Įtikinėjau save, kad sekuliarų mokslą įkūnija Rytų išminčių pavyzdys, kad Jėzaus palyginime minimas žodis „talentai“ gali reikšti tiesiog talentus šiuolaikine šio žodžio prasme, o Galilėjos Kanos stebuklas, pašventinės nekaltą žemišką malonumą,² tuo pačiu pašventino ir pramoginę kultūros paskirtį, lygiai kaip ir estetinį grožėjimąsi gamta pašventino Viešpaties gyrius lelįjoms. Užuomina apie mokslo naudą galima įžvelgti ir Pauliaus pastebėjime, kad įsižiūrėdami į regimus kūrinius galime pažinti neregimąjį Kūrėją (Rom 1, 20). Visgi suabejojau, ar Pauliaus raginimą nebūti „vaiku išmanymu“ (1 Kor 14, 20) ir jo paminėta „išminti, kuri skelbiama tarp subrendusiųjų“, galima kažkoku būdu susieti su pasaulietine kultūra.

Apskritai susidarė įspūdis, kad Naujasis Testamentas gal ir nėra priešiškas, tačiau pastebimai abejingas kultūrai. Vis dėlto tokia mano išvada manęs galu-

²Apie gilesnę šio stebuklo prasmę žr. F. Mauriac, *Vie de Jesus*, nuo sk. 5.

tinai neįtikino, nes, anot Hooke-rio, Raštas aptaria galbūt ne visus svarbius ar netgi būtinus dalykus. Prisiminęs tai, aš toliau ieškojau atsakymų kitose knygo- se. Prisipažįstu, kad atsirinkau įvairius autorius visai nesistemin- gai dėl savo išprusimo sto- kos. Atkreipiau dėmesį į tuos mąstytojus, kuriuos žinojau dar iki atsivertimo.

Iš žymiųjų pagonių autorių Aristotelis yra kultūros pusėje, Platonas pripažįsta tik tokią kul- tūrą, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai prisideda siekiant intelektualios gėrio vizijos ar derinasi su jo valstybės samprata. Mr. Joyce ir D. H. Lawrence būtų išvaryti iš jo valstybės. Buda tikriausiai bu- vo nusistatęs prieš kultūrą, nors šiuo klausimu aš galiu klysti.

Šv. Augustinas paauglystėje įgytąjį laisvųjų menų išsilavi- nimą po atsivertimo pavadino *demantia* (lot. „beprotybė“) ir stebėjosi, kodėl ji vadina *honestior et uberior* (lot. „aukštesniu ir turtingesniu“), nors jis yra ne ką naudingesnis už pradinį vaikų išsilavinimą (*Išpažinimai I*, 13). Augustinas smerkė save dėl to, kad mėgavosi bažnytine muzika (Ten pat. X, 33). Tragediją (ją dr. Richardas vadina „didingom dvasios pratybom“) jis palygino su opa; spektaklio žiūrovai patiria kančias kartu su veikėjais, tačiau jie mėgaujasi šia kančia, o tai yra *miserabilis insania* (lot. „apgailėtina beprotybė“). *Quid autem mirum cum infelix pecus aberrans a grege tuo et inpatiens custodie tue turpi scabie fedarar* („Kas gi keisto, jeigu aš, nelaiminga avis, atsiskyrusi nuo tavo bandos ir neapkenčianti Tavo priežiūros, apaugau šašais?“) (Ten pat. III, 2).

Šv. Jeronimas, alegoriškai aiškindamas palyginimą apie sūnų palaidūną, kiaulių ėdalą tapatina su *cibus demonum* [...] *carmina poetarum, secularis sapientia rhetoricorum pompa verborum* („demonų maistu [...] poetų eilėraščių, pasaulio iš- mintimi, oratorių gražbyliavi- mu“) (*Laiškai XXI*, 4).

Kažkas prieštaraudamas ga- lėtų priminti, kad Bažnyčios tėvai kalbėjo apie pagonių politeistinę literatūrą tais laikais, kai politeiz- mas buvo laikomas pavojingu. Tačiau nuo Jeronimo laikų daugumoje grožinės literatūros kūrinių perteikiama vertybių sistema ne- tapo akivaizdžiai krikščioniškes- nė. *Hamlete* kvestionuojama bet kokia vertybė, išskyrus keršto pa- reiga. Visų Šekspyro kūrinių vei- kejų išsakoma veiklaus gėrio kon- cepcija atrodo grynai pasaulietiš- ka. Viduramžių romane pagrindi- nės vertybės – garbė bei vyro- moters meilė; XIX a. romane – įsimylėjimas ir materialio gerovė;

Nukelta į 12 p.

**Jeį tavo širdyje nėra vietos
dangaus karalystei, visiškai
nesvarbu, ką tu renkiesi vietoje
jos ir kodėl renkiesi.**

Williamas Law

Nuotr. H. Hoyer

Atkelta iš 11 p.

Krikščionybė ir kultūra

romantikų poezijoje – grožėjimas gamta (nuo panteistinės mistikos iki nekalto jausmingumo) arba praeities pažadintas *Sehnsucht* (vok. „ilgėjimasis“) kito kio pasaulio, kuris yra tolimas ir tik įsivaizduojamas, tačiau neantgamtinis pasaulis, kuriuo poetas išties netiki; o galiausiai modernios literatūros aukštinimo objektu tampa išlaisvinti instinktai. Be abejonės, literatūroje egzistuoja išimčių, tačiau jos nekeičia bendro vaizdo. Newmanas pasakė, kad visa literatūra yra tiesiog žmogiškos prigimties balsas. Kadangi literatūros tikslas – nagrinėti žmogišką prigimtį, mes neturime grynai krikščioniškos literatūros. Anot Newmano, būtų loginė klaida, jei mėgintume sukurti nenuodėmingą literatūrą apie nuodėmingą žmogų.³ Nekyla abejonių, kad pusiau krikščioniškos ar antikrikščioniškos vertybės literatūroje veikia daugelį skaitytojų. Tai įrodo mokslinis straipsnis, kurį neseniai skaičiau. Jame teigiama, kad Šekspyro personažų – Kleopatros ir Makbeto – nusikaltimus atperka viena savybė, apibūdinama kaip „didingumas“. Kaip tik šį rytą skaičiau kito kritiko tekstą, kuriame pastebima, kad jei Websterio *Baltojo vėlnio* nedorį įsimylėjęliai nuspręstų atgailauti, mums sunku būtų jiems už tai atleisti. Daug kas iš poeto Keatso frazės apie „meilę gėriui ir blogiui“ išveda keistą doktriną, teigiančią, kad bet kokia įsimylėjimo rūšis pati iš savęs yra gėris. Aš nesakau, kad

³ *Principles of Literary Criticism*, p. 69.

būtinai kiekvienas literatūros mėgėjas bus paveiktas neteisinių vertybių, tačiau šis pavojus visada išlieka. Taigi, jei mes sumanytume paprieštarauti Bažnyčios tėvams dėl to, kad jie užsipuolė pagonišką literatūrą, negalėtume remtis argumentu, teigiančiu, kad vėliau literatūra iš esmės tapo labiau krikščioniška.

Skaitydamas Tomą Akvinietį, neradau nieko, kas galėtų atsakyti į man rūpimą klausimą (nors aš nesu jo žinovas ir neprieštaraučiau, jei kas mane pakoreguotų). Tomą Kempietį neabejodamas priskirčiau prie kultūros priešininkų stovyklos. Skaitydamas *Theologia Germanica* (nežinomo autoriaus XIV a. teologinis kūrinys – vert. past.) (XX sk.) atradau teiginį, kad priešinga Kristui prigimtis „tarpsta ten, kur labai apdovanotas protas pasiaukština paakintas savo šviesos ir galios, kol galop ima manyti, kad jis pats yra tikroji Amžinoji Šviesa“. Tačiau kitame skyriuje (XLII) apgaulingos šviesos blogis tapatinamas su savybe mylėti pažinimą ir įžvalgumą labiau nei patį pažinimo objektą. Atrodytų, šis pastebėjimas turėtų nurodyti kitokios rūšies išmintį, kuri padėtų išvengti apgaulingo pažinimo.

Dauguma mano paminėtų skaitinių kol kas bylojo kultūros nenaudai, bet galbūt mano išsilavinimo stoka pakišo koją ir aš pasirinkau ne tuos autorius.

Bus daugiau
Iš anglų k. vertė Tomas Dičius

Atkelta iš 9 p.

Jehonatano medus

tikrai paliudyti, kad Šventoji Dvasia dažnai mus aplanko būtent bendravimo su tikinčiaisiais metu.

Kartais artimojo pastebėjimai gali mus apsaugoti nuo klaidingų pasirinkimų, neteisingo elgesio, ydingos praktikos bei jos toleravimo. Tegul mane plaka teisusis; tai bus malonė. Tegul bara jis, nes tai kaip brangus aliejus mano galvai (Ps 141, 5). Neįtikėtina: teisingo pabarimą psalmininkas prilygina brangiausiajam aliejui! Mat išmintingas žmogus suvokia, jog jis nėra tobulas ir turi „aklų vietų“, kurių negeba įžvelgti aplink bei savyje. Tad tie, kurie mus pataiso, pakreipia, be galo svarbūs mūsų tikėjimo kelyje, kaip ir tie, kurie drąsina mus sekti Kristumi, tikėti Juo, neprarasti uolumo dėl Jo namų.

Atkelta iš 10 p.

Įvadas į išpažinimus: „Tyras, gaivus šimtmečių vėjas“

J. Kalvinas rašė Edwardui Seymourui, vykdžiusiam valstybės valdymo užduotis vietoj tuo metu nepilnamečio karaliaus Edvardo VI, kad būtinai reikia bendro normatyvinio mokymo „[...] vaikams ir nemokytaim liaudžiai“, idant jie išmoktų teisingų dalykų ir gerą mokymą lengvai atskirtų nuo melagingo. „Patikėkit manim, Dievo bažnyčia neišsilaikys be katekizmo [čia galima pridėti ir tikėjimo iš-

Būkime sustiprinti

Mano tėvas pridarė bėdos žemeje. Žiūrėkite, kaip nušvitę mano akys, kai paragavau truputį medaus. Jei šiandien žmonės būtų socialiai pavalgę iš priešų grobio, kurį rado, jie būtų išžudę daug daugiau filistinų, – kalbėjo Jehonatanas apie savo tėvo sprendimą.

Be abejo, yra laikas pasninkauti ir susilaikyti. Tačiau tuo metu, kai izraelitai turėjo kautis, buvo klaidinga susilaikyti nuo maisto, ir Jehonatanas tai suvokė. Manau, kad lygiai taip pat ir mes, kaip tie izraelitai, išsenkame, kai nustojame ieškoti Viešpaties, kai Jėzus tampa tolimas, o mes jau pamiršome, ką reiškia girdėti Jo balsą ir Jam paklusti... Mūsų stiprybė – Viešpatyje. Va-

pažinimą].“ Nuo to laiko niekas nepasikeitė. Nemanykime, kad mūsų pliuralistiniais ir perdėm tolerantiškais laikais bažnyčioms nebereikia tokios pagalbos!

Dar vienas svarbus reformacijos laikų išpažinimų aspektas – apologetinis. Mat tada (ir iki pat XX a.) evangelikams buvo primetamas eretiškumas. Todėl ir Antrasis šveicariškasis tikėjimo išpažinime (pratarmė-

dinasi, būti su Juo turėtų būti mūsų siekiamybė ir tikslas. Būti su Juo mums padeda malda, Dievo žodžio skaitymas bei apmąstymas ir bendrystė su tais, kurie nuoširdžiai ieško Kristaus.

Kai pasilpstame kaip Jehonatanas ir visa Izraelio kariuomenė, kai tenka išgyventi įvairias sunkias savo gyvenimo aplinkybes, taip reikia to medaus, kad prašviesėtų akyse ir galėtų me eiti toliau. Bažnyčios susirinkimai taip pat yra tas „įrankis“ Dievo rankose, kuriuo „užkabiname“ medaus. Tiesą sakant, būtent bažnyčioje mes ir gauname impulsus būti maldingiems, gyventi Dievo žodžiu, bendrauti su tikinčiaisiais.

Tad raginu turėti to „Jehonatano medaus“ savo „spintelėse“. Ir šaltu, ir šiltu metų laiku, nes kiekvienas laikotarpis turi savo džiaugsmų, bet ir savo išmėginimų.

Bus daugiau

KVIEČIAME Į BAŽNYČIŲ SUSIRINKIMUS

VILNIAUS KRAŠTE

VILNIUJE – Gilužio g. 15 sekmadieniais 11 val., ketvirtadieniais 18.30 val.
PANEVĖŽYJE – Urbšio g. 1 (4 a.) sekmadieniais 11 val., trečiadieniais 18.30 val.
UTENOJE – Aukštakalnio g. 62 (2a.) sekmadieniais 11 val.
IGNALINOJE – „Skaptuko“ galerija Ažušilės g. 15 sekmadieniais 10 val., trečiadieniais 18 val.
UKMERCĖJE – Vytauto g. 30/2 sekmadieniais 14 val.
ZARASUOSE – Šiaulių g. 32/61 sekmadieniais 12 val., trečiadieniais 18.30 val.

ANYKŠČIUOSE – Ramybės g. 1-14 sekmadieniais 11 val.
KUPIŠKYJE – Krantinės g. 10-12 sekmadieniais 15 val.
ROKIŠKYJE – Nepriklausomybės a. 25 (3a.) sekmadieniais 12 val.
ŠVENČIONĖLIUOSE – Žemutinė g. 35b-28 sekmadieniais 11 val.
VISAGINE – Valstybinės kalbos mokymo centras, 3 kab. (Kosmoso g. 10/1) sekmadieniais 15.00 val.

KAUNO KRAŠTE

KAUNE – M. K. Čiurlionio g. 5 sekmadieniais 11 val., trečiadieniais 18.30 val.
JONAVOJE – Sodų g. 19 (įėjimas iš kiemo pusės) sekmadieniais 10 val., antradieniais 18.30 val.
ALYTUJE – Kalniškės g. 2B sekmadieniais 11 val., trečiadieniais 18.30 val.
MARIJAMPOLĖJE – Vytauto g. 32 trečiadieniais 18 val., sekmadieniais 11 val.

KĖDAINIUOSE – Birutės g. 14 sekmadieniais 11 val., trečiadieniais 18 val.
DRUSKININKUOSE – Veisiejų g. 29 sekmadieniais 10 val.
ELEKTRĖNUOSE – Rungos g. 14 (2 a.) sekmadieniais 11 val.
PRIENUOSE – Siauroji g. 5 sekmadieniais 12 val.
RASEINIUOSE – Jaunimo g. 2 sekmadieniais 11 val., antradieniais 18 val.

ŠIAULIŲ KRAŠTE

ŠIAULIUOSE – Filharmonijos salė (Aušros al. 15) sekmadieniais 11 val., trečiadieniais 18.30 val.
KURŠĖNUOSE – Daugelių g. 83 sekmadieniais 11 val.
NAKMENĖJE – Nepriklausomybės g. 20 sekmadieniais 11 val.
RADVILIŠKYJE – Laisvės alėja 8 sekmadieniais 11 val.
TAURAGĖJE – Birutės g. 13 sekmadieniais 11 val.

PASVALYJE – Svalios g. 16 sekmadieniais 11 val.
SKUODE – J. Basanavičiaus g. 33 sekmadieniais 16 val.
AKMENĖJE – Stoties g. 30 antradieniais 19 val.
JURBARKE – Gedimino g. 15A-36 sekmadieniais 15 val.
VENTOJE – Ventos g. 20-50 ketvirtadieniais 19 val.
PAPILĖJE – Rudens g. 16, šeštadieniais 11 val.

KLAIPĖDOS KRAŠTE

GARGŽDUOSE – Laugalių g. 9 sekmadieniais 11 val.

UŽSIENYJE

DUBLINE (AIRIJA) – Evangeliška Dublino lietuvių bendruomenė. 28A Pearse Str. sekmadieniais 14 val.

Ganytojas

Redaktorius Valdas Bačkulis
Redakcinė kolegija:
Gabrielius Lukošius,
Anželika Krikštaponienė,
Darius Širvys,
Mindaugas Sakalauskas.

Atsakingieji rubrikų redaktoriai:
„Dvasia ir žodis“,
„Naujienos“, „Teologija“,
„Refleksijos“,
„Dvasingumas“, „Evangelija ir kultūra“, „Pažintis“,
„Paskutinis puslapis“ – Valdas Bačkulis;

„Priedas“, „Šeima“ – Žaneta Lazauskaitė;

Dizainerės-maketuotojos:
Geda Žyvatkauskaitė
Miglė Kavaliukaitė

Stilistai-korektoriai:
Valdas Bačkulis
Žaneta Lazauskaitė
Rūta Bagdonienė
Miglė Kavaliukaitė
Sonata Aleksandravičienė

„Ganytojo“ redakcijų adresai:
Gilužio g. 15, 06202 Vilnius,
tel. (8-5) 240 63 24,
El. paštas:
ganytojas@btz.lt

Seniavos pl. 8A, 46386 Kaunas,
tel. (8-37) 39 07 90,
El. paštas:
redakcija@evangelija.lt